

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredno nedelje in praznike.
 tiskarstva: do 30 petih vrst 2 D, do 100 vrst 2 D 50 p, večji inserati
 petih vrst 4 D; notice, poslano, izjave, reklame, prekladi besede 1 D;
 Popusti po dogovoru. — Inseratni davek posebej.

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znamka za odgovor.

Uredništvo „Slov. Naroda“ in „Narodna tiskarna“ Knafljeva
 ulica št. 5, pritličje. — Telefon št. 304.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knafljeva ulica št. 5, I. nadstropje
 Telefon št. 34.
 Dopolnje sprejema le podpisane in zadostno frankovane.
 Rokopisov se ne vrata.

Posamezne številke:
 v Jugoslaviji od 4-6 str. po D. 1'50, 8 in več
 2 D. V inozemstvu 4-6 str. 2 D., 8 in več po 3 D.
 Poština plačana v gotovini.

„Slovenski Narod“ velja:		V Jugoslaviji		V inozemstvu
		v Ljubljani	po pošti	
12 mesecev	...	Din 240—	Din 240—	Din 360—
6	...	120—	120—	180—
3	...	60—	60—	90—
1	...	20—	20—	30—

Pri morebitnem povišanju se ima daljša naročnina doplačati.
 Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnino vedno po nakaznici,
 Na samo pisarna naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

Federalisti in unitaristična ustava.

Današnji »Slovenec« priobčuje uvodnik, ki mu je nadel demagoški naslov »Državni udar«. Začetkom pravi, da je začasna rešitev krize osepnila vse, ki so bili prepričani, da bo nakazala »edino možno pot za bodočnost — pot sporazuma med Srbi, Hrvati in Slovenci na podlagi dejanske enakopravnosti v gospodarskem, kulturnem in nacionalnem oziru.« S sedanjo rešitvijo pa so po »Slovenčev« logiki »Slovenci in Hrvati dobili žig manjvrednih državljanov, državljanov druge vrste, še jasneje povedano, žig podjarmljenih državljanov.« Na to »mirno in objektivno« ugotovitev (lastne besede dičnega nasprotnika, ki se brani očitka zaostalosti v politični izobrazbi), pristavlja »Slovenec«, da bo »opozicija do skrajnosti branila z ustavo zajamčeni parlamentarni in pravo suvereniteto ljudstva«. Na kraju zaključuje »Slovenec« svoj uvodnik s svojo vsakdanjo frazo, da »so najširši ljudski krogi popolnoma istega mišljenja.«

Na to poslednjo opazko ne kaže odgovarjati. Če bi ti najširši ljudski krogi bili istega mišljenja kot »Slovenec« v dneh, ko preživlja njegova stranka najhujše politične udarce, tedaj bi se ne branil volitev ter se ne postavljaj na branil ustavno zajamčenega parlamentarnega in se ne zatekal k respektu suverene ljudstva. Zanimivejši je ta odnos na ustavo, na parlamentarizem, na suvereno ljudsko voljo, ker jo je taisti »Slovenec« še do včeraj zavračal in se pri svojih izjavah skliceval na plemensko suverenost! Še včeraj mu je bila jugoslovenska ustava, naš parlamentarizem, naša suverena volja izraz imaginarnega in neobstoječega jugoslovenskega naroda. Z drugimi besedami, sedanje večine jugoslovenskega prebivalstva ni priznaval kot legalno, ker se je postavljaj na stališče, da obstojajo v naši državi trije narodi, za katere zahteva federalizem in avtonomizem separirane suverenitete. Kar naenkrat, preko noči pa je iz »Slovenca« revolucionar, avtonomista in plemenskega nacionalista zrastle unitarist, ki brani »ustavno zajamčeni parlamentarizem« ter »prava suverene ljudstva«, in sicer ne slovenskega ljudstva, marveč jugoslovenskega naroda. Po »Slovencu« zastopa opozicija večino jugoslovenskega naroda in to večino naj je treba respektirati! Kje je bil »Slovenec« s tem respektom, ko se je v narodni skupščini sprejemala vidovdanska ustava na podlagi te večine! Kje je bil »Slovenec«, ko se je izvajala ta ustava na podlagi taiste večine jugo-

slovenskega naroda, zakaj ni respektiral legalnosti jugoslovenskih vlad, ki so na podlagi te večine upravljale državo in jo poizkušale konsolidirati?

Ideja jugoslovenskega unitarizma, državne in narodnega edinstva Srbov, Hrvatov in Slovencev, dragi »Slovenec«, ni bila vsiljena našemu ljudstvu, ker je vznikla ta ideja sama od sebe iz globin poštenega jugoslovenskega ljudstva. Pač pa je ideja plemenskega šovnizma pognala med zapeljivimi masami hrvatskega in slovenskega ljudstva samo radi demagogije in diktature razžaljenih, pokvarjenih in brezsrčnih politikov kakršni so vsi, ki slede g. Radiću, njegovi nesrečni taktiki, njegovi brezciljni politiki. Vrhunec demagogije je, da postavlja »Slovenec« opozicijo za zaščitnico jugoslovenske ustave, njene suverenosti, za pobornico parlamentarizma in ljudske volje, kot zaščitnico teh naših največjih svetinj navaja celokupno opozicijo, torej tudi njen gros, to je Radićevu stranko s še vedno prizanim njenim šefom g. Radićem na čelu!

Sklicevanje na vidovdansko ustavo, na jugoslovenski parlamentarizem, na našo suvereno ljudsko voljo od strani opozicije je sicer zelo interesantno. Do včeraj je »Slovenec« oznanjal slovenskemu ljudstvu, da spreobrača vidovdanska ustava Hrvatov in Slovencev v »državljane druge vrste« in da jim daje »žig podjarmljenih državljanov!« Sedaj se pa list sklicuje na isto vidovdansko ustavo češ da hoče nova nacionalna koalicija izpremeniti polnokrvne državljane, kakršne ustanavlja sama vidovdanska ustava v državljane druge vrste in jim daje žig podjarmljenih državljanov!

Na podlagi takih in sličnih primerov se vprašujemo, kaj hoče pravzaprav opozicijski blok? Hoče li vidovdansko ustavo, njeno izvršitev v oblastnih samoupravah, redno parlamentarno delo, popolno izživetje večinske volje ujedinenega naroda? Ali se je federalistična opozicija res ponizala le na nasprotnika obstoječih režimov, kakor zatrjuje današnji »Slovenec«? Če je temu tako, če opozicija noče drugega, kakor dejansko enakopravnost na gospodarskem in kulturnem polju, kakor trdi »Slovenec« v istem uvodniku, zakaj se očitno ne deklarira za unitaristično ustavo, zakaj ne prizna vidovdanske ustave vsaj za prehodno dobo in izrazi pripravljenost aktivnega sodelovanja na zakonodajni in upravni konsolidaciji države v okvirju programa in ciljev nacionalne koalicije?

Zal da moramo ugotoviti, da so »Slovenčeve« fraze o namenih opozicijskega bloka slepila, da javnost ne uvidi njegovih pravih ciljev: Blok želi vlado, da s pomočjo demagoških volitev izpreobrne jugoslovenski narod proti vidovdanski ustavi, proti unitarizmu, da lahko zavlada v Sloveniji klerikalni agitator, na Hrvatskem Radićev tribun, skratka, da s pomočjo parlamentarnega trika in številne moči vseh mogočih malkontentnih parlamentarnih skupin premaga nacionalno koalicijo kot kompaktno, dejansko in programatično predstavljajo jugoslovenskega naroda, njegovih državnih in

nacionalnih tradicij, da na mesto suverene volje jugoslovenskega naroda in njegove zveze z ustanovitelji države, z njenimi dosedanjimi graditelji, z njegovimi najzvestejšimi služabniki vzpostavi nasilno kaprico dveh, treh opozicijskih voditeljev!

Takega parlamentarizma pa ni užitek naša ustava, še manj pa naša nacionalna zavest, ki sedaj izloča demagoge in njihovo brezvestno igro z našim celokupnim javnim življenjem iz notranje politike in jih poganja tjakaj, kamor spadajo, v bolesto preteklost povojnega časa — v zaslužni pokoj!

Posvetovanja za sestavo vladine liste.

Popolen polom opozicijskega bloka. — Ogorčenje opozicije proti vladi.

— Beograd, 21. maja. (Izv.) Ministrski predsednik g. Pašić je včeraj ves dan vodil posvetovanja o sestavi liste nove poslovne vlade. Splošno so bili mnenja, da bo vlada včeraj popoldne sestavljena in da izide proti večeru zadnji kraljev ukaz o imenovanju vlade. Posvetovanja so se nekoliko zavlekla.

V vladi so včeraj na sejah ministrskega sveta dopolnje in zvečer razmotrivali tudi vprašanje sklicanja plenarne seje narodne skupščine in verifikacije Radićevih mandatov.

Kakor javljajo nekateri jutranji listi, namerava Pašić svoj dosedanj kabineti nadomestiti z novimi in agilnimi ljudmi. V vlado imajo biti pozvani dr. Dušan Grčin, radikalni poslanec iz Vojvodine posl. Vaso Jovanović, posl. Maksimović in dr. Ninko Perić. Ministrski predsednik Pašić je smatral za potrebno, da je sklical za danes dopolne sejo radikalnega kluba, na katerem bo podal kratko politično situacijsko poročilo in nato zabil klub za pooblastilo, da po svojem prevdaru izbere iz radikalnega kluba nove ministre. V splošnem se tudi zamenjajo nekateri ministrski portfelji.

Danes opoldne ali najkasneje popoldne bo ministrski predsednik predložil Nj. Vel. kralju Aleksandru listo nove vlade v odobrenje in je pričakovati, da bo nato popoldne vlada prisegla.

Način, kako je bila rešena parlamentarna kriza, je zelo vznemirila opozicijski blok. Ogorčenje so posebno klerikalci, ki izjavljajo, da je bila kriza rešena na neparlamentaren in protipostaven način, ker je bila vlada baje poverjena skupini, ki reprezentira v parlamentu manjšino. Kompaktnost in homogenost radikalne in samostojnodemokratske skupine je povzročila, da

blok, ki je računal na uspehe in na dosedaj v svojih političnih kombinacij, sedaj v svojem tisku v prestolici in tudi v provinci besno in strastno napada vlado, nazivljajo jo »vlado diktatorjev, vlado oligarhov«, ki so pripravljali državni udar. V svojem strankarskem besnenju pozabljajo opozicijski blok na vse meje politične dostojnosti. V parlamentu je lahko videti, kako so opozicijski poslanci nevoljni in nerazpoloženi, ker se jim ni posrečilo, da bi dobili v roke državno krmilo, ki bi je usmerili v struje svojih separatističnih tendenc. Negativen program je združeval te skupine edino le v sovražstvu proti vladi, ki zagovarja državno in narodno edinstvo. Sedaj napovedujejo skupen manifest, ki ga bodo podpisale vse opozicijske skupine. Ta manifest kratko pravi, da je vlada neparlamentarna in napoveduje Pašiću najostrejši boj z vsemi parlamentarnimi sredstvi.

Kakor hitro pa se je končala kriza in je Pašićeva poslovna vlada dobila vodstvo državnih poslov, so se nekatere parlamentarne frakcije začele odmakati od bloka. Zemljoradniki so včeraj objavili komuniké, v katerem povdajajo, da je njih stranka za državno in narodno edinstvo. Džemijet je že tudi začel akcijo, da se približa vladi. Najbolj v nesrečnem položaju so Nemci, ki uvidevajo, da njih parlamentarna taktika zadnji čas ni bila pravilna.

Današnja »Samouprava« v kratkem in vlepomembnem članku odločno zavrača vse očitke in demagoške napade opozicijskega tiska, opozarjajoč na nekatere nedopustne izjave voditeljev bloka. »Samouprava« naglašja pred vsem, da je življenjska in nujna potreba, da se naše notranje nepravilnosti končno odpravijo, da se odstranijo vse težko-

še, ki so toliko škodovala državi. Dovolj je zavlačevanja, dovolj je čakanja, dolžnost je nas vseh, da ukrenemo vse mere, ki jih v kritičnih slučajih uporabljajo v vseh pametnih državah. »Samouprava« veli, da ne sme biti več dopuščeno, da se nezavedne ljudske mase zavajajo od strani brezvestnih ljudi v protidržavno politiko. List vsklika: »To se mora odločno in neizprosno odpraviti! Koncem koncev se mora to storiti!«

Odkrita beseda o srbo-bolgarskem sporazumu.

Velezanimiv govor dr. Daneva.

— Beograd, 21. maja. (Izv.) Naši diplomatični in politični krogi posvečajo veliko pozornost govoru bivšega bolgarskega ministrskega predsednika posl. dr. Daneva, ki ga je imel v narodnem sobranju. Povodoma debate o bolgarski zunanji politiki je dr. Danev porabil priliko, da je podal vrlo značilne in pomembne izjave o ureditvi odnosov med obema slovanskima narodoma, med našo kraljevino in Bolgarsko. Temu vprašanju je posvetil dr. Danev večino svojega zelo obširnega govora. Ta govor vsebuje iskreno in realno razumevanje in tolmačenje razmerja med Bolgari in Srbi. Govornik se je najprej spominjal bratskih in iskrenih vezi, ki so spajale oba naroda za časa kneza Mihajla v borbi za narodno osvoboditev. Danev izjavlja končno, da smatra sedaj po polomu Avstro-ogrskemu monarhiji, ki je bila vedno edina težka ovira in intrigantinja za bratski sporazum med Srbi in Bolgari, za ugoden trenutek, da pričnemo odkrito in razumno akcijo za sporazum med obema narodoma brez vsakega antagonizma. Vsebinska Danevovega govora je danes bila iz Sofije poslana v polnem originalu.

Nemiri v Albaniji.

— Beograd, 21. maja. (Izv.) V Beograd prihajajo iz raznih krajev poročila o resnih nemirih v Albaniji, zlasti v severnem delu. Poročilo iz Pri-zrena danes javlja, da je skaderska posadka odrekla pokorščino albanski vladi. Vsa severna Albanija je nezadovoljna in se pripravlja na upor. Do resnih spopadov med uporniki, ki jih vodi Bayram Sur, in vladinimi četami, še ni prišlo. Na mejah južne Albanije je grška vlada ojačala svoje postojanke.

Albanski poslanik na našem dvoru Ali Riza Kolonja je danes poslal obširno izjavo o pravem položaju v Albaniji, na eni strani dementira vesti o izgredih

Aleksej Tolstoj.

Polet na Mars.

Vihteč ogromne solnčnike, so se skrili med strašno pesmijo v ozkih ulicah.

Arzenal, nizko, štirikotno poslopje v starem delu mesta, je strašila majhna četa. Vojaki so stali v polukrogu na trgu pred vrati, okovanimi z bronom ter so čuvali dva čudna stroja iz žičnih spirali, diskov in krogel (tako reč je videl Gusjev v zapuščenem domu). Po mnogih krivih stranskih ulicah so se napadalcu približali ter obkolili arzenal. Njegove stene so bile poevne in močne.

Gusjev si je ogledal izza oglov in drevja položaj, — jasno: arzenal je bilo treba osvojiti od spredaj, z napadom na vrata. Gusjev je velel sneti stranska bronasta vrata, ki jih je ovil z vrvmi. Napadalec je zapovedal naskakovati vsem hkratu in cviliti, — aaj — kar najstrašnejše.

Vojaki, ki so stražili vrata, so se mirno ozirali po vrvenju v stranskih ulicah, samo stroji so bili pomaknjeni naprej in po njihovih spiralah je zaprasketala vijoličasta luč. Pokazujoč nanje, so se Marsovc namuzali in tiho živžgali, — »Boj se jih, Sin Neba.« Časa niso smeli več izgubljati. Gusjev je razkoračil noge, prijel je vrvi in dvignil bronasta vrata — bila so težka, toda nič

ne dé — nesti je mogel. Tako je odšel, prikrit pod hišno steno do konca trga, odkoder je bilo zelo blizu do vrat. Šepetaje je zapovedal svojim: Pripravite se! Z rokami si je obrisal čelo in pomislil: »Eh, razsrdil bi se zdajle.« Dvignil je vrata ter se prikrl z njimi:

— Sem z arzenalom... Oddajte arzenal, pri moji...! — je zarjul z divjim glasom in planil po trgu k vojakom. Počilo je nekaj strelcev, krogle so udarile ob vrata. Gusjev se je opotekel. Razsrdil se je prav zares ter je med kletvicami še bolj hitel. Naokoli pa so že zatuli in zavpilili Marsovc, ki so se vsuli od vseh oglov preddurij in drev. V zraku se je razletela gromovita obla. Toda drveči potoki napadalcev so strli vojake in strašne stroje.

Preklinjajoč je Gusjev prihitel do vrat in udaril po ključavnici z robom bronastih vrat. Vrata so zahreščala in se zlomila. Gusjev je planil na štirikotno dvorišče, kjer so stale v vrstah krilate bojne ladje.

Arzenal je bil osvojen. Štiridesettisoč Marsovc je dobilo orožje. Gusjev se je zvezal potom zračnega telefona z Domom Sovjeta Inženirov ter zahteval, naj mu izroče Tuskuba.

V odgovor na to je vlada poslala zračno eskadro, da bi atakirala arzenal. Gusjev ji je odletel nasproti z vsem svojim brodom. Vladne ladje so pobegnile. Dohiteli in obkolili so jih ter jih uni-

čili nad razvalinami prastare Soacere. Ladje so padale z neba k nogam ogromnega kipa Magacitla, ki se je smehljaj z zatisnjenimi očmi. Žarki zahajajočega solca so se svetilkali na njegovem luskinastem šlemu.

Nebo je bilo v oblasti upora. Vlada je zbirala policijske čete k Domu Sovjeta. Na strehi so bili postavljeni stroji, metajoči ognjene krogle — okrogle strele. Del upornega brodoma so te krogle zbile na tla.

Proti večeru je Gusjev oblegel trg Doma Sovjetov ter začel graditi barikade na ulicah, ki so se razprostirale od trga v obliki zvezde. »Naučim vas hudiči opekat, kako je treba revolucionirati« — je mrmljal Gusjev in kazal, kako je treba ruvati plošče iz tlaka, podirati drevesa, lomiti vrata in polniti srajce s peskom.

Nasproti Domu Sovjetov so postavili dva, v arzenalu osvojena stroja ter začeli obstreljevati iz njih z ognjenimi krogami vojsko. Toda vlada je zavila trg v magnetno polje.

Tedaj je imel Gusjev ta dan zadnji govor, zelo kratek, toda izrazit, zlezal je na barikade ter vrgel eno za drugo tri ročne granate. Sila njihove eksplozije je bila strašna. — Vzpel so se trije snopi plamena, v zrak je odletelo kamenje, vojaki in koščki strojev, trg pa je pokril prah in oster dim. Marsovc so zatuli in pričeli odločilni napad.

(To je bil baš tisti hip, ko je Los pogledal v Tuskubovi nasebini v megleno zračno.) Vlada je odstranila magnetno polje in na obeh straneh so zamrgoleli in zaplesali nad trgov, nad borečimi se — ognjene žoge, ki so se razletavale v potokih modrikastega plamena. Grom je pretresal mračne piramidalne hiše.

Boj ni trajal dolgo. Po trgu, pokritim s trupli, je Gusjev domrl na čelo izbranega oddelka v Dom Sovjetov. Dom je bil razoren. Tuskub in vsi inženirji so pobegnili.

XXXI. Poglavje. Preokret dogodkov.

Čete upornikov so zavzele vse važnejše točke mesta, ki jih je označil Gor. Noč je bila hladna. Marsovc so prezebali na straži. Gusjev je zapovedal prižgati kresove. To se je zdelo neverjetno — že tisoč let niso v mestu zažigali ognja, — o ple-sočem plamenu so pele samo starodavne pesmi.

Pred Domom Sovjeta je Gusjev sam zažgal prvi kres iz polomljenega pohištva. »Ulla, ulla« — so spregovorili Marsovc s tihim glasom in so obkolili ogenj. In glej, kresovi so vzplameli na vseh trgih. Valoveče sence rdečkaste luči so oživile poevne hišne stene ter se lesketale na oknih.

Za okni so se pojavili vijoličasti obrazi, — nemirno in preplašeno so se ozirali po čudnih kresovih, po mračnih, raztrganih postavah upornikov. Mnoge hiše so se to noč izpraznile.

In nemirih in na drugi strani povdaja, da v resnici vlada v severnem delu med prebivalstvom nezadovoljstvo, toda do sedaj vlada še povsod red in mir. Res so razpaljene politične strasti. Gre za politično borbo, ki jo mora preživljati mlada Albanija, ko so nekateri opozicijski poslanci zapustili narodno konstituantno. Sedaj se ti poslanci vračajo v skupščino.

Gospodarska pogajanja z Madžarsko.

— Beograd, 21. maja. (Izv.) Danes se je vrnil iz Budimpešte predsednik madžarske delegacije Rudolf Wodnyaner de Maglod ter prinesel s seboj nova navodila madžarske vlade za nadaljnja pogajanja. Zastopnik Madžarske se je danes dopoldne sestel s predsednikom naše delegacije dr. Ninko Peričem. — Pogajanja zelo povoljno napredujejo. Včeraj je bila seja pravne sekcije, ki je razpravljala o konvenciji medsebojne pravne pomoči in izročitvi zločincev. Druge sekcije so razpravljale finančna in prometna vprašanja. Madžarski poslanik Dehory je posetil zunanega ministra dr. Ninčiča, katerega je zaprosil, da se tekom teh pogajanj uredi tudi nekatera poštna in brzojavna vprašanja.

KAZENSKA EKSPEDICIJA FAŠISTOV V ISTRSKE MAREZIGE.

— Trst, 20. maja. (Izv.) Iz Kopra javljajo: Po spopadih med narodnimi domačini in fašisti v nedeljo 11. t. m., ki so se vršili v vaseh pri Marzagah, na kar je bilo iz vasi Loparje odvedenih v koperske zapore 15 domačinov, je fašistovska milica v nedeljo 18. t. m. organizirala pravcato kazensko ekspedicio na vas Loparje. Okoli 400 fašistov, oboroženih z granatami, petardami in puškami, je obklopile vas. Najprej so začeli metati v vas petarde, za tem so otvorili strahovit ogenj. Po končanem streljanju so udrili v vas ter prestopili več domačinov, brez ozira na starost. Trije domačini so bili pri tem težko ranjeni. Po končanem napadu so

fašisti korakali proti Kopru ter so na cesti vsakega ustavili ter izpraševali, odkod je. Če je odgovoril, da je iz Marzag, so ga neusmiljeno pretepili.

MADŽARSKA IN MALA ANTANTA.

— Budimpešta, 20. maja. (Izv.) »Magyar Ország« piše v uvodnem članku o pomenu italijanske - češkoslovaške zvezne pogodbe ter zahteva, da Madžarska preneha s svojo pasivnostjo, ko vse njene sosedne aktivno nastopajo v mednarodni politiki ter sklepajo važne pogodbe. Madžarska ne sme dopustiti, da bi ostala brez upoštevanja in vzgled sosedov jo mora siliti, da si poišče primernih prijateljev, ker je nje položaj tak, da jo sosedje v svojih zveznih pogodbah večkrat omenjajo.

MUNICIJSKI TRANSPORTI IZ ČEŠKOSLOVAŠKE V ROMUNIJU.

— Praga, 21. maja. (Izv.) Socijalistični tisk piše, da vozijo iz škodovih tovarov od začetka tega leta municije na Romunsko. Posebno velike dobave municije so bile izvršene zadnji čas. Komunistično »Rude Pravo« veli, da je na kolodvor v Varšavi dospel velik transport municije iz Češkoslovaške. Ta transport je tja deligiralo češkoslovaško vojno ministrstvo.

BOLEZEN PAPEŽA PIJA XI.

— Dunaj, 21. maja. (Izv.) V krogu, ki imajo zveze z Vatikanom, zatrjujejo, da je papež Pij XI. začel zadnji čas bolehati na mehuru. Bolezen se mu je poslabšala radi tega, ker mu ni dana v Vatikanu priložnost, da bi se gibal v naravi in na planinah. Pij XI. je bil kot kardinal Ratti pastornik planinec. Intenzivno delo in pa razni posli so ga precej utrudili. Na papeža so napravile globok vtis tudi volitve na Francoskem ter se boji, da bo nova antikerikalna francoska vlada skušala razveljaviti sporazum z Vatikanom in Francijo.

POMORSKO OBOROŽEVANJE GRŠKE.

— London, 20. maja. (Izv.) Kakor javljajo »Times« iz Aten, je Grška naročila več podmornic pri neki francoski tvrdki. Za podmornice bo plačala 12 milijonov frankov. Grški ministrski predsednik Papanastaziju je izjavil, da je bila francoska ponudba med vsemi najugodnejša.

Politične vesti.

— So že zacvilili! Komaj je interkonfesijski odsek v Beogradu izdelal zakonski načrt, ki prepoveduje cerkvenim organom zlorabo verskega čuta v politične in partizanske namene, komaj je naša zakonodaja storila korak, ki smo ga že davno pričakovali in pogrešali, že je zacvilil »Slovenec« kakor mačka, ki so ji stopili na rep. Za njim zacvilijo vsi klerikalni listi, kakor na komando se zavrti klerikalna lajna o nasilju nad katoliško cerkvijo. »Slovenec« pravi, da pomeni dotični paragraf borbo proti katoliški cerkvi, in nadaljuje doslovno: »Pašič se igra z usodo Jugoslavije, kakor da je njegova last, vendar bo pogubil le sebe in tiste, ki so z njim in za njim.« Prvi protest je sicer skromen, klerikalizem iz previdnosti še ne bljuje ognja in žvepla, toda »Slovenec« že napoveduje, da o stvari še spregovori. Vendar pa je že v prvi notici toliko klerikalne perfidnosti, toliko zavijanja in demagoškega podtikanja, da si jo je vredno ogledati. Klerikalizem istovesti prepoved zlorabe cerkve in verskega čuta v umazane strankarske namene z borbo proti katolicizmu. Dotični paragraf ne pozna nobene izjeme, razteza se na vse priznane konfesije, torej tudi na pravoslavno, protestantsko, muslimansko in židovsko. Zakaj torej »Slovenec« ne govori o borbi proti cerkvi sploh, zakaj vidi v tem zakonskem načrtu samo afont proti katolicizmu. Pač zato, ker je katolicizem vitalno zainteresiran na tem, da se lahko s prižnic in iz spovednic nemoteno širi politična propaganda, da more duhovščina na komando cerkvenih prakov agitirati za klerikalno stranko in loviti nezavedno ljudstvo v svoje mreže. Klerikalizem prav dobro ve, da bo kakal konec njegove slave, če se bo dotični paragraf strojno izvajal. Iz »Slovenčevega« ogorčenja je jasno razvidno, kaj je pravzaprav klerikalna stranka in odkod črpa svojo moč. Če bi bil klerikalizem res politična stranka, ki odgovarja ljudskemu razpoloženju, če bi res zastopal in predstavljal ljudske interese in če bi bil tudi praktično dosleden svojim demagoškim programatičnim geslom, bi se mu ne bilo treba bati nobenega kancelparagrafa. Ker pa je zloraba verskega čuta edino orožje, s katerim se drži na površju, ker je vsa njegova taktika zasnovana na fanatičnem prepričanju ljudskih mas, da je sveta resnica vse, karkoli govori duhovščina s prižnic, je razumljiva tudi klerikalna bojazen, da bi mu ta prepoved ne izbila iz rok zadnjih adutov. Klerikalizem bo rogovoril samo dotlej, dokler bo lahko pošiljal svoje priganjace v spovednice, prižnice in šole, da agitirajo za njegove voditelje in skrunijo božji hram, mesto da oznanjajo krščanski nauk in vzgajajo ljudstvo v duhu Kristusovih idej. To so izjave stebri, na katerih stoji vsa klerikalna moč. Gorje farizejem, če padejo ti stebri! In ker je položil interkonfesijski odsek dinamit pod to trlo stavbo, ker je z zakonskim načrtom o prepovedi zlorabe cerkve v politične namene navrtal klerikalno skalo, je oblihl klerikalce krvav pot. »Slovenec« se je povzpelo do trditve, da se Pašič igra z usodo Jugoslavije. Kaj pa je Jugoslavija, gospoda okoli »Slovenca« in drugih klerikalnih trobil? Ali je to peščica prebrisanih političnih spekulantov, ki barantajo z ljudsko neumnostjo kakor svetopisemski kupčevalci, ali je vsa Jugoslavija prižnica, s katere oznanja katoliška duhovščina plemenski antagonizem in sovraštvo do Srbov? Menimo, da ste zamenjali pojme. Jugoslavija ni in nikoli ne bo to, kar bi radi napravili iz nje tisti, ki kriče o njeni ogroženosti, če jim zakonodaja stopi na prste. Radovedni smo, kaj pove »Slovenec« o stvari prihodnje dni. Tudi mi še spregovorimo o tem paragrafu in o klerikalni jezi, ker se nam zdi vprašanje politične propagande v cerkvi sila važno.

— Demokrati v Nišu za Pribečeviča. Dne 18. t. m. je imela skupina niških demokratov sestanke in sklenila, da izstopi iz demokratske stranke in se pridruži Pribečevičevi samostojni demokratski stranki. Za predsednika organizacije samostojne demokratske stranke je bil izvoljen lekarnar Vladimir Predić, za podpredsednika pa Lazar Popović. Proti Ljubi Davidoviću vlada v vsi Srbiji silno nerazpoloženje. Zato si Davidović ne upa v notranjosti Srbije prirediti niti enega shoda, ker se zaveda, da bi vsak njegov shod končal s fiaskom. Splošna sodba je, da bo pri volitvah s svojimi pristaši popolnoma pogorel. Davidović je s svojo nerodno politiko v Srbiji popolnoma doigral. Za politike, ki se vežejo s sovragi narodnega in državnega edinstva, v Srbiji ni mesta! Prihodnje volitve to pokažejo!

— Jugoslovenski poljedelci na skupščini češkoslovaške agrarne omladine. Povodom gospodarske razstave v Pragi je bila sklicana na Slovenskem ostrovo izredna skupščina omladine češkoslovaške agrarne stranke. Skupščina so se udeležili skoraj vsi ugledni voditelji in organizatorji slovenskega agrarnega pokreta. Jugoslovenske poljedelce sta zastopala predsednik srbskega zemljoradniškega Saveza Vojislav Lazić in generalni tajnik Stojč, ruske inženjer Jemeljanov, poljske bivši minister Dognarowicz, bolgarske šef bolgarskih zemljoradnikov Aleksander Obrov. Vsem delegatom so priredili Čehoslovaki burne ovacije. Češkoslovaške poljedelce so zastopali ministrski predsednik Švehla, notranji minister Malipetr, bivši minister Stanek in več drugih prakov agrarnega pokreta. Zborovanja se je udeležilo 417 polnomočnih delegatov iz CSR. Prišlo je do imozant-

nih manifestacij za solidarnost slovenskih narodov, kakršnih Praga še ni videla. Vsi govorniki so se izjavili za zблиžanje slovenskih narodov na temelju mednarodnega agrarizma, ki je danes glavna baza večine slovenskih držav. V imenu češkoslovaških poljedelcev je govoril poslanec Stanek, ki je v svojem pozdravnem nagovoru naglašal miroljubnost vseh slovenskih poljedelcev. V tem smislu je treba vzgajati vso kmetisko omladino. Mednarodni dogodki so dokazali, da so močne samo tiste države, kjer je obdelovanje zemlje v pravih rokah in kjer ima kmetiska omladina dovolj moči, da v vsakem slučaju nadomesti tiste borce, ki so padli v boju za pravice poljedelskega stanu. V imenu jugoslovenske omladine je govoril Tomašič, ki je naglašal, da je propaganda kmetijske omladine med vsemi slovenskimi narodi najbolj zanesljiva baza srečne bodočnosti vseh Slovanov. Zemljoradniška omladina je ustanovila mednarodno slovensko zvezo, ki pomeni za slovenske države ogromen uspeh in vsebuje veličino in moč kmetijske demokracije. V imenu poljske omladine je pozdravil zborovanje Zielski, v imenu bolgarske pa Vasiljev. Končno je bil določen program bodočega dela v smislu navodil, ki jih je sestavila posebna komisija.

— Odhod predsednika Masaryka v Prago. Po poročilu čeških listov, se predsednik republike dr. Masaryk 27. t. m. vrne iz Sicilije v Prago.

— Konferenca Male antante v Pragi. O zunanjem položaju dobro informirano »Česke Slovo« javlja, da je definitivno določena konferenca držav Male antante za prve dni meseca julija v Pragi.

Julijska Krajina.

— Čudno informiranje izozemstva! Pišejo nam: Tržaška »Edinost« objavlja v vsaki nedeljski številki »pismo iz Jugoslavije«. Tako pismo je objavila tudi v zadnji nedeljski številki, in pismo se bavi z vladno krizo v Beogradu. Nekaj nenavadnega pa se je dogodilo pri tem »pismu«. Pisec se podpisuje s šifro in je tudi to pismo tako podpisano, ali vsa druga pisma so bila doslej naslovljena »iz Ljubljane«, kar je pa pri tem pismu izostalo. Zakaj neki? Pa menda vendar ne zato, da bi se zakrila provenienca tega pisma? Vzroka bi imel dopisnik pač dovolj za to, kajti ko je podal nekoliko historijata sedanje krize, je začel tolči po parlamentarizmu v Jugoslaviji in pravi: »Mi smo demokracija in parlamentarna država« in zato je po ustavi mogoča samo ona rešitev krize, katero hočejo stranke, pa magari da je to najslabša rešitev. Ni čuda, če pričenjajo objektivni rodoljubi godrnjati čez naš parlamentarizem. Je v resnici končno le premešno, če je naš parlamentarizem tak, da mora kralj braniti narod pred od njega izvoljenimi zastopniki. In ko narod vidi neustrašeno borbo kralja, je naravno, da se z ozirom na reševanje krize že javno govori, da je edini Jugosloven naš kralj in da bi bil že skrajni čas, da bi kralj pospravil z našimi majhnimi Mussolinčiki od Pašiča do Pribečeviča... — In potem na drugem mestu: »Tako je vedno bolj verjetno, da bomo kljub kraljevi dobri volji doživeli volilno vladno z. Pašiča in da bo naša dežela postala zopet torišče najbolj zagriženih demagogov...« — Kakor je razvidno, je dopisnik »Edinosti« hud nasprotnik Pašič-Pribečevičeve vlade in komaj čaka, da bi kralj pomel ta dva »Mussolinčka«. ki bosta kriva, da bo »naša dežela postala zopet torišče najbolj zagriženih demagogov!« A ta dopisnik »Edinosti« sedi, kakor zatrjujejo, v uredništvu »Narodnega Dnevnika«, ki ponosno naglašajo, da ima najožje stike z — radikali. Kakšna morala je to: v Ljubljani uslužben pri radikali, v Trstu pa udrihati po Pašiču in njegovem zavezniku Pribečeviču!

— Posledice železniške nesreče v Prestranku. Kakor je znano, je železniško nesrečo v Prestranku povzročil upadnik Cesare Prudenziati, ki je kljub opozorilu ogibalnega čuvaja Frana Vodopivca, da prihaja prazna lokomotiva, in zeto tudi odprl zanj kretnico na tir, na katerem je stal že tovorni vlak. Sicer nam ni znan, kako je urejena v Italiji železniška služba, mislimo pa, da bo pač tudi tako, kakor je povsod drugje na svetu, da namreč izhodna postaja javlja vsak vlak naslednjim postajam do prihodnje dispozijske postaje. Uradnik v Prestranku bi bil moral točno vedeti, da prihaja ekspresni

vlak, ne pa prazna lokomotiva. To obvestilo je moral dobiti iz Postojne. Ker pa je ukrenil drugače, kakor bi bil moral, je krivda edino le na njegovi strani in je ogibalni čuvaj mogel storiti le, kar mu je uradnik odredil oziroma mehanično z blokovnim aparatom nakažal. Zato se zdi skoraj neverjetna vest, ki sedaj prihaja iz Postojne, namreč da italijanski železničarji zbirajo podpise za neko izjavo, ki naj bi zvalila krivdo za nesrečo v Prestranku na ogibalnega čuvaja, ki ima edino napako, da je domačin, Slovenec! Ob takem sovraštvu se pač vse neha!

— Imenovanje pri gorškem tribunalu. Za prvega državnega pravdnika pri gorškem tribunalu je imenovan dr. Giuseppe Mele, ki je premeščen v Gorico iz Firenze. Za njegovega namestnika pa je potrjen dosedanj namestnik državnega pravdnika odvetnik Ferrara.

— Smrt sotrudnika gorliške Nove Dobe. Iz Gorice nam javljajo, da je v svojem rojstnem kraju Ročinju umrl bivši ravnatelj slovenske gimnazije v Gorici I p a v e c, ki je bil osebnostno dober človek, zadnja leta pa je pristopil k fašistom ter je sodeloval pri fašistovskem listu »Novi Dobi«.

— Zopet nešreča z granato. Ko sta te dni 64letni Peter Cotič in njegov 33letni sin Peter z Vrha prekopavala njivo, je oče, ko je zamahnil z motiko, zadel ob granato, ki je tičala v zemlji. Granata je eksplodirala in oba težko ranila. Prepeljali so ju v bolnišnico usmiljenih bratov v Gorico. Laške oblasti imajo pač vedno dovolj sredstev in ljudi na razpolago, kadar gre za to, da se našim ljudem pokaže vsa slava Italije, da bi pa poskrbele za to, da bi se polja naših kmetov pošteno očistila granat in drugega streliva, ki je večna nevarnost za domače ljudstvo, za to pa ni ne denarja, ne ljudi.

— Ženska podružnica Šolskega društva v Trstu je imela pred kratkim svoj občni zbor, na katerem je bil izvoljen za majhnimi izjemami dosedanj odbor. Novi odbor je takle: predsednica Milica dr. Abramova, podpredsednica Antonija dr. Slavikova, tajnica Savica Godina, blaginjičarka Milica Golob, pregledovalki računov Nina dr. Agnettova in Eliza Zgur.

Dr. Leopold Lenard:

Kaj bi donesel federalizem?

Naši federalisti zahtevajo, naj se država razdeli na državnice po zgodovinskih pokrajinah in po narodnostnem načelu. Med sabo niso edini niti v tem, na koliko državic naj se razdeli naša kraljevina. To je najboljši dokaz, da je taka delitev nemogoča. Toda pogledjmo, kako bi se delilo po federalističnem receptu:

Prva državnica bi bila Slovenija. To je teoretično mogoče. Težava bi bila samo v gospodarskem vprašanju, ko bi začeli sklepati pogodbe med Slovenijo in centralno vlado. Slovenija bi morala seveda nekaj plačevati za skupne stroške. Tudi bi se moralo odrediti, kako se bodo vodile one zadeve, ki so skupne, oziroma kjer je zainteresirana tudi Slovenija. Slovenija bi hotela plačevati kolikor mogoče malo in imeti koristi kolikor mogoče veliko. V centrali bi imeli glavno besedo Srbi, ker bi Srbija med temi zveznimi državami bila najmočnejša. Oni bi hoteli dati kolikor mogoče malo. Vso skupno politiko vodili bi Srbi in to tako, da bi izključno bila v njihovo korist, ne samo zunanjo politiko, nego tudi carino, železnice, trgovino in industrijo, v kolikor se tiče cele države itd. Sedaj se slišijo tožbe zoper hegemonijo Srbov. Federalizem bi pa res pomenil popolno hegemonijo Srbov, katero bi jim drugi dali prostovoljno v roke. Sedaj je mogoče, da slovenski poslanci, če so sposobni, s pametno politiko kaj dosežejo. Potem bi pa ne dosegli čisto nič. Ako smo vsi eden narod in deli ene države, se morajo Srbi za Maribor ravno tako interesirati, kakor za Vranjo ali Užice in mi imamo možnost in pravico, da jih zainteresiramo. Če smo drugi narod in druga država, nimamo od Srbov pravice zahtevati ničesar, kot kar nam morajo dati. A kdo jih bo primoral? Naj kdo ne ugovarja, da je tudi Nemčija bila zvezna država, pa tega boja ni bilo. V Nemčiji je bila faktično Prusija prevladujoča država in ona je po svoji legi in vplivu imela interes na celi državi. Poleg tega se Nemci niso delili po narodnostih in plemenih. V Švici pa je toliko kantonov, da se med sabo držve v ravovesju in med njimi ni nobenega narodnostnega nasprotja. Pri nas pa bi faktično Srbi ne imeli nobenega interesa na Sloveniji, medtem, ko ga v slučaju narodnega in državnega edinstva imajo. Slovenija more prosperirati samo, če se Srbi zanj zainteresirajo kakor za svojo zemljo, ne pa ako se postavimo ž njo v nasprotje. Sicer pa, čemu iskati primere v Nemčiji in v Švici, če nam je pa bližje Avstro-Ogrska. Med Avstrijo in Ogrsko je bila sklenjena pogodba. Na podlagi te pogodbe se je med obema neprestano debatiralo in ni prišlo nikdar do sporazuma. Isto je bilo med Madžarsko in Hrvaško in znano je, kako je Hrvaška radi tega gospodarsko trpela. Pri nas pa se hoče uvesti federalizem, ki bi bil zelo podoben onemu, ki je vladal v Avstro-Ogrski!

Druga državnica bi bila Hrvatska. — Tukaj pa že stojimo pred nepremostljivimi težkočami. V kakšnih mejah naj bi se razprostirala ta hrvatska država. Ali naj se osnuje po zgodovinskem, ali pa po narodnostnem načelu? Če prvo, bi hrvatska državnica bilo ono, kar se je pred vojno zvala hrvatska banovina. Toda v tej državi bi bilo tretjina Srbov in slednjič moramo pustiti, da tudi za nje vladajo ista načela in ista pravica, kakor za druge. Ako Hrvti nočejo biti v skupni državi Sr-

bov, Hrvtov in Slovencev, ker nočejo biti majorizirani od Srbov, ne moremo zahtevati, da bi Srbi radi živeli v kraljevini hrvatski, kjer bi bili majorizirani od Hrvtov. Ali živimo v enakopravni v skupni državi, ali pa se razdelimo, če je mogoče? Toda kako hočete razdeliti Srbe od Hrvtov? Ako daste vse kraje, kjer prebivajo Srbi, k Srbiji, bo Hrvatska skrajšana na tri županije. Taka tvorba bi pa ne mogla živeti in bi bila na največjo škodo Hrvtov samih. Če pa daste Srbe k Hrvaški, kršite flagrantno ravno ono načelo, katero proglasajo federalisti, obenem pa ustvarjate nekaj nemogočega. Hrvatski sabor, kjer bi bila 1/3 Srbov, bi niti nekaj dni ne mogel delati. Srbi bi bili v hrvatski državi odločni iredentisti in pri tem bi imeli močno zaledje v Srbiji. Hrvti pa nikar. Pred vojo je bilo drugo, ker so Srbi morali računati z Avstrijo in z Madžarsko, a pomoči iz Srbije niso imeli. Naravnost otročji je odgovor, da bi Hrvti na Hrvatskem sklenili sporazum s Srbi in jim dali obširne pravice. Koliko veljajo take obljube, so pokazali Madžari in je pokazala Avstrija. Ako Hrvti ne marajo biti s Srbi, ker jim ne zaupajo, kako in zakaj naj Srbi zaupajo Hrvaški? Čisto gotovo je, da bi Srbi na nobeden način ne hoteli živeti pod Hrvaški, kot neka narodna manjšina. Za Hrvatsko obstoji torej ta nepremagljiva težkoča, da ni mogoče razdeliti Srbov od Hrvtov, a še manj spraviti Srbe pod Hrvate. Torej ne preostane drugega, kakor da osnujemo skupno državo, ki ne bo ne srbska, ne hrvatska, nego vseh enako.

Se težje je z Bosno. V Bosni je 42% Srbov, 33% muslimanov in 25% katoličanov. Približno tako bi bil sestavljen tudi bosanski sabor, ker tam glasuje vsakdo za svojo vero. Muslimani bi bili vedno v sredini in kamor bi se oni nagibali, tam bi bila večina. Razume se, da bi se redovno združili s Hrvaški, ker Hrvtov je manj in stoje v vsakem oziru nižje, kakor Srbi, pa bi jih lažje nadkrijevali. Srbi, katerih je skoraj polovica, bi bili torej vedno v manjšini in predan muslimanom, ki so v vsakem oziru najreakcionarnejši element. Za bosanske Srbe bi bilo to stanje v mnogem oziru slabše, kakor je pa bilo pod Avstrijo in Kallay in Bilinski sta bila v marsičem boljše, kakor bi bila Spahjo in Hrasnica. Razdeliti pa je Bosno po veri nemogoče, ker žive Srbi, Hrvti in muslimani povsod pomešani med sabo.

V Vojvodini bi se Bunjevci, ki so še vedno madžarini, združili z Madžari. Nemci bi nastopili samostojno in Srbi bi bili v manjšini. Tako bi v Vojvodini ostal onaj režim, kakor je bil pred vojo.

Ako bi se torej naša kraljevina razdelila na take avtonomne državnice, ostalo bi mnogo Srbov, skoraj polovica, pod drugimi narodi: Madžari, Nemci, muslimani, Hrvti in Srbi bi se morali še enkrat pripravljati, da jih osvobodijo. Ako se postavijo Slovenci na stališče posebnega slovenskega naroda, Hrvti na stališče hrvatskega naroda, ne moremo zameriti, če se tudi Srbi postavijo na stališče srbskega naroda in ne marajo biti v drugih državah. Mogoče je torej samo dvojce: Ali se postavimo na stališče edinstvenega naroda in imamo eno, skupno državo, kjer smo vsi enakopravni, ali pa se razdelimo. Ako pa se razdelimo, bodo Srbi zahtevali, da pride k

Pravo
Schichtovo milo z znamko „Jelen“
je priljubljeno pri vseh varčnih gospodinjah.
Pravo samo z imenom „Schicht“ in z znamko „Jelen“!

Srbiji vsa Vojvodina, ker so v Vojvodini Slovani najmočnejša skupina, med Slovani pa najmočnejši Srbi. Zahtevali bodo vsa Bosno, ker so tam Srbi najmočnejši. Zahtevali bodo južno Dalmacijo iz gospodarskih in narodnih razlogov, in tudi velik del Hrvatske. Tako bi nastala Velika Srbija in poleg nje Mala Hrvatska in še manjša Slovenija kot avtonomni državi. Srbi bi naredili, kar so naredili Čehi in mi si ne smemo misliti, da bi bila liga narodov napram Hrvatim in Slovincem bolj sentimentalna, kakor je bila napram češkim Nemcem. Ako je Čehom prepuštila skoraj 4 milijone Nemcev, bo tudi Srbom prepuštila kakšen milijonček Hrvatov. Na vsak način bi Državo narodov raje prepuščilo, da pride nekaj Hrvatov pod Srbe, kakor pa da pride nekaj Srbov pod Hrvate.

Federalizem je torej teoretično mogoče in res imamo in smo imeli federativne države, ki so dobro prosperovale. Toda zgodovina kaže, da je raje slab, kot dober.

Toda v naši državi je federalizem — zlasti na taki podlagi, kakor to hočejo naši federalisti — nemogoče, ker ni mogoče razdeliti Srbov od Hrvatov. Sklicevanje na ameriški, nemški in švicarski federalizem ne velja, ker so tam države podeljene čisto po drugih načelih. K večjemu bi lahko primerjali z bivšim avstrijskim federalizmom, kaj bi rekli v Švici človeku, ki bi hotel, naj se Švica razdeli na tri narode: Nemce, Francoze in Italijane. Če prav bi bila tam taka delitev veliko lažja, kakor pa pri nas!

Federalistična ideja torej ni absolutno protidržavna, protidržavna pa je pri nas, ker je pri nas nemogoča. Je pa tudi škodljiva, a to predvsem za Hrvate in Slovence, ker stremi za tem, da se osnuje Velika Srbija poleg Male Hrvatske in majčkene Slovenije, kar bi bilo Slovincem in Hrvatim v veliko škodo. Za ravnopravnost vseh državljanov in zoper srbsko hegemonijo se veliko lažje in uspešneje borimo na drugem polju in z drugimi načini, kakor pa z geslom federacije.

Prosveta.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

DRAMA.

Začetek ob 8. uri zvečer.

Sreda 21. maja: Ana Karenina red A. Četrtek 22. maja: Izgubljene duše red C. Petek 23. maja: Dom. Red E. Sobota 24. maja: Paglavka, primjerica Izv. Nedelja 25. maja: Paglavka. Izven.

OPERA.

Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Sreda 21. maja: Zaprti. Četrtek 22. maja: Alda. Gostovanje g. Buk-Beka. Red D. Petek 23. maja: Faust. Gostovanje g. Buk-Beka. Red B. Sobota 24. maja: Gorenjski slavček. Red F. Nedelja 25. maja: Travlata, gostovanje gđ. Friesekeve iz Pizna. Izv. Ponedeljek 26. maja: Zaprti.

— Vprašanje mariborskega gledališča. Obstoječe mariborskega gledališča postaja vedno bolj kritičen. Mariborski župan Viktor Grčar je včeraj posetil prosvetnega ministra Svetozarja Pribičevića, da pri njem intervenira v prilog gledališču.

O BLEKE
NA
O BROKE
MESTNI TRG 3
O. BERNATOVIC

M. Z.

Poslovilni večer

Hudožestveniške skupine.

Gospa z morja.

Bilo je tako, kakor je naš pesnik Oton Zupančič dejal, ko je prišel po končani igri na oder in je gospo Germanovo ter njene umetniške sodelavke v imenu uprave Narodnega gledališča poslovilno ogovoril:

Henrik Ibsen, ta ledeno mrzli svetni svet, je šele po mistiki slavjanske duše moskovskih umetnikov zažarel v bujnim valu toplote. Sinočnji Ibsen ni apeliral skoro samo na naš razum, nego zlasti na naše srce. Postal je naš kakor še nikoli.

Moskvičani so zopet podali enega svojih višinskih vzajemnih umetnikov. Ob doživljajoči solgri teh osem oseb mi je težko, celo o Germanovi posebej govoriti, da si je s svojo brezdanjo duševnostjo ovladovala večer in je poleg nje mogočnejše in posamič mogočnejše skoraj samo Masalitinov kot doktor Wangol. Germanova je vse dejanje tako koncentrirala v sebe in ga nam preko sebe zopet darovala, da sta posebej zabeležena Bolota (Skrjabin) in Arnholm (Kornisarov) ali celo Lyngstranda (Šarov) prišli skoro na stopnje ilustrativnih epizod.

Ni pa iz tega sklepati, da bi pravkar navedeni igralci in še drugi ne bili i osebe tako doživljali svojih figur, da smo ta-

Glasbeni vestnik.

— Mladinska matineja, ki je bila napovedana kot XII. muzikalno predavanje za nedeljo 25. t. m., odpade, ker se ta spored uvrsti v prihodnji ciklus muzikalnih predavanj. Matineja se odpove le vsled zakasnitve, ker sedanjí čas ni več primeren za notranje dopoldanske koncerte. Mladinska, ki ima sporede, naj jih prinese v Matično knjižarno, kjer dobi povrnjen denar.

— V soboto, dne 24. maja ob 20. zvečer v Filharmonični dvorani koncert ženskega zbora državnega ženskega učiteljskega v Mariboru.

— Pevski zbor »Glasbene Matice«. Skupni sestanek v petek 23. tm. ob 20. uri v pevski dvorani.

— Pevsko društvo Ljubljanski Zvon. V sredo, 21. maja moški zbor, v petek 23. maja mešani zbor. Vsi in točno! — Odbor.

— Odpovedan koncert. Koncem maja bi se moral vršiti sinf. koncert pod vodstvom opern. ravn. Rukavine z modernim francoskim programom: Debussy, Dukas, Ronsell. (Materijal je dal ljubezljivo na razpolago tuk. francoski inštitut in g. konzula iz Ljubljane in Beograda. Radi previsoke sezone in tehničnih ovir se koncert ne bo vršil, pač pa se z omenjenim programom odpravi abonma-koncert Zveze godb. za Slovenijo za sezono 1924-25. Občinstvo bo o tem pravočasno obveščeno.

„Stenicol“

najboljše sredstvo proti stenici. — Glavna zaloga A. KANC, Ljubljana. 3203

Pravni vestnik.

NADZORSTVO TISKA.

(iz pravnihskih krogov.)

Nesrečna državnopravna politika že tretje leto zavira izgradnjo naše uprave in izenačevanje zakonodaje. Med zakoni, ki daj pripravljeni, morajo čakati, da se državnopravna jalovost ohladi, je poleg kazenskega zakona in kazenskega postopka tudi zakon o tisku.

Dokler se novi tiskovni zakon ne sprejme, v naših krajih glede nadzorstva tiska velja stari tiskovni zakon in kazensko-pravni red, v kolikor ni spremenjen po določilih čl. 13 in 138 Ustave. Poleg tega je uvaževati tudi zakon o zaščiti države.

Ostali je torej v veljavi § 10 in § 11 avstr. tiskovnega zakona, po kojem se nepravilna prijava navideznega odgovornega urednika ozir. neprijava prememb glede njega kaznuje kot pregrešek z globo in zaporom in sicer poleg izdateljeve paše pod kazni tudi urednik in tiskar, ako so mu bili nedostaki znani. Ako bi torej tiskovni zakon pri nas ne bil na papirju, bi »Domoljub«, »Slovenec«, »Kmetijski List«, »Straz«, »Gospodar« ne mogli izhajati pod navideznimi odgovornimi uredniki — poslanci, največ bi morali biti obično kaznovani, listi pa po § 11 ustavljeni.

Dejstvo, da se šest krade pod navideznimi uredniki, ki so imuni, je evropska sramota, ki je specialiteta one Slovenije, ki se toliko ponaša s svojo »skulturo«. Ta sramota je možna le, ker ni policija, ni državna pravdnštva v tem oziru ne vrše svoje dolžnosti.

Vsled določb čl. 13 Ustave so predpisi §§ 483 do 493 k. pr. r. premenjeni v toliko, v kolikor se 1.) naštevajo, radi katerih zabranjenih dejanj se lahko zabranj širjenje in prodaja tiskopisov; 2.) v kolikor se skrajšuje zabranj sledeči postopek. 3.) v kolikor se radi gotovih zabranjenih dejanj prepoveduje ne le širjenje, ampak sploh izhajanje novil.

Zapleniti se vsled čl. 13. in 138. Ustave more le tiskopis, ki se pregrešilo z razžaljitvijo vladarja ali članov kraljevskega doma, tujih državnih poglavarjev, narodne skupščine, ali če članki zadržijo neposredno pozivanje na nasilno premembo Ustave in zakonov ozir. če to store posredno a pod očividnim napisom, dalje če članek izliva mržnjo proti državi kot celini, verski ali plemenski razdor, konečno pornografski članki. Zabrane po čl. 1. zakona o zaščiti reda se tu ne bomo dotikali. Ne gre za to, ali je v članku dejanski stam delikt, ali je kazniv po kazenskem zakonu dotične pokrajine. To je vprašanje subjektivnega preganjanja. Ako policija ali državno pravdnštvo zabranj tiskopis ali ga sploh ustavi,

ima ustanoviti v dotičnem rešenju, katero v členu 138 Ustave napovedano dejanje članek zagrešuje.

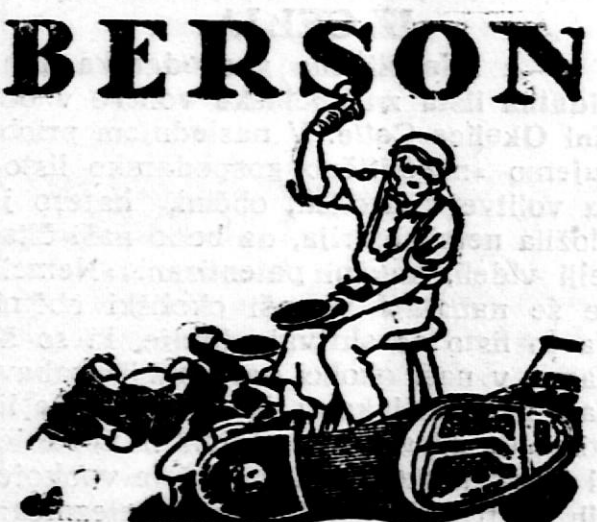
Čl. 138 veli: »Prost čl. 13 stav. 3 o izvršenju zabrane veli i ovde.« Stav. 3 čl. 13 pa predvidi za bodoči tiskovni zakon, da bo redne sodnje o naknadi škoda odločalo nezavisno od sodne odločbe o razveljavitvi zabrane. Slobodan Jovanović v svojem velikem delu »Ustavnem pravu« trdi, da gre tu za tiskovno pomoč in da bi se moral čl. 138. pozivati na stav. 2, ker le stav. 2 čl. 13 se tiče izvrševanja zabrane. Ta pomoč je tembolj razumljiva, ker gre za alične in je verjetno, da je bila pred besedo »Ali« v čl. 13 nova alineja. Iz tega pa sledi, da predpis v posebnih sodbah o odškodnini še ne postoji za zabrane po čl. 138, kakor je sploh ta predpis mišljen za bodoči tiskovni zakon. Tudi § 491 k. pr. je vsled čl. 13 pač povsem razveljavljen in bo šele novi tiskovni zakon rešil vprašanje, katera sodnja in po kojih načelih bo reševala o odškodnini.

Važno vprašanje je, ali se ima sodnja, ko se ji v toku 24 ur predloži zabrana po čl. 138. in mora v 24 urah razsoditi o njej, vkitati tudi v vprašanje, ali je bila umestna samo enkratna zabrana ali sploh zabrana izhajanja lista. Slobodan Jovanović v svojem »Ustavnem pravu« izraža mišljenje, da to pač ni stvar sodnje, ampak tiste oblasti, ki izreče zabrano. Sodnja revizija izrek upravne oblasti le, da ugotovi, ali spis izliva mržnjo proti državi kot celini, verski ali plemenski razdor ali če posredno pozivlja na nasilno premembo ustave in zakonov, če je tako pozivanje tudi iz napisa očividno.

Upravna vlast in za njo sodnja se torej ne bavita z vprašanjem, ali je vsebina spisa kazniv po obstoječem kazenskem zakonu. To je vprašanje, ki se posebej rešuje po predpisih kazenskega zakona. Zlasti dalekosežna je določba, da pod zabrano padejo članki, s kojimi se izliva mržnja zoper državo kot celino, kar odgovarja § 65 a) avstr. k. z. (wider den einheitlichen Staatsverband). Slobodan Jovanović v svojem delu izlaga, da je ustaviteljec za prva leta naše države hotel posebej zaščititi državno jedinstvo. Jasno je, da sama kritika državnega jedinstva ni šele izlivanje mržnje zoper državno jedinstvo, a stvar vlasti oziroma sodnje je soditi, kdaj je članek preokračil to mejo, ki je v § 103 al. 2 srb. kaz. zak. dobro označena tako, da mora pač iz članka biti razvidno, ali oblika izražanja kaže žaljivi namen ozir. je sposobna izzvati mržnjo zoper državno jedinstvo. Zavzemanje za avtonomistično ali federativno preuredbo ustave je torej nedopustno, če je iz oblike in cele vsebine vidno, da se državno jedinstvo kritikuje na način, ki izliva mržnjo proti njemu.

Iz vsega tega je razvidno, da je Ustava predpisala prav strogo obravnavanje mržnje zoper državno jedinstvo in proti izlivanju verskega in plemenskega razdora. Izhajanje listov se bo pač zabranilo v praksi, kadar je dotični list ponovno zagrešil isto dejanje. *)

*) Op. ured. Priobčujemo ta članek, ki je z ozirom na pomanjkanje tozadevne judikature za polnasvet stanja našega tiskovnega prava zelo zanimiv in je priča, kako potrebno je, da čim prej pridemo do enotnega zakona v tisku.

gumijevе pete in gumijevе podplate

je potreba, da Vam Vaš čevljar pribije na čevlje kajti s tem ne prihranite samo denar, ampak si čuvate noge in čevlje.

Sokolstvo.

ČESKOSLOVAŠKO-JUGOSLOVENSKI SOKOLSKI SAVEZ.

15. t. m. se je v Pragi vršila seja načelstva českoslovaško - jugoslovenskega Sokolskega Saveza. Zasedanje je otvoril starosta dr. Scheiner. Kot zastopniki jugoslovenskega Sokolstva so bili navzoči: starosta jugoslovenskega sokolskega Saveza Engelb. Gangl, podstarosta dr. Lazar Car, tajnik dr. Fux, načelnik Miroslav Ambrožič in starosta zagrebške sokolske župe dr. Gavrančič. Dr. Scheiner je imel lep pozdravni nagovor, v katerem je dokazoval, da vodi pot k vseslovenski ideji edino preko Sokolstva. Prva točka dnevnega reda je bila razprava o vprašanju organizacije vseslovenskega Sokolskega Saveza. Dehata je bila nad vse živahna, a stvarna in dostojanstvena. Govorniki so razmotrivali vse možnosti, ki prihajajo v poštev pri tej veliki in velevažni akciji. V tem vprašanju je bilo doseženo popolno soglasje. Sprejeti so bili dalekosežni sklepi. Za javnost je bil izdan v tem vprašanju ta-le komunikacije:

Širši odbor českoslovaškega in jugoslovenskega Sokolskega Saveza je na svoji seji dne 15. maja v Pragi izrazil svoje globoko prepričanje, da je Sokolstvo pred vsem poklicano v to, da pripravljata pot toliko zaželenemu zblizanju vseh slovanskih narodov. Zato prozimo bratsko reko celokupnemu slovanskemu Sokolstvu in ga pozivamo na skupno sokolsko delo. Povdarjamo, da je predpogoj tega skupnega dela načelna soglasnost vseh sokolskih Savezov s temeljno vodilno sokolsko mislijo. To je telesna in moralna vzgoja vseh slovanskih narodov v demokratičnem duhu, ki odklanja od sebe vse, kar bi lahko uničilo Slovanstvo. To je oni duh, ki stremi za tem, da odstrani iz naših vrst vse ono, kar lahko povzroča spore, duh, ki širi vzajemno ljubezen in pozornost, bratsko in medsebojno življenje vseh slovanskih narodov.

Na tej seji so nadalje razpravljali o spremembi pravil, o članskih prispevkih za tekoče leto in o drugih tehniško administrativnih vprašanjih. Sprejeti je bil sklep, da se sestanejo na skupno zborovanje vseh jugoslovenskih in českoslovaških sokolskih žup. To zborovanje bo letos opravil ob otvoritvi Tyrševega doma. Naloga tega sestanka je, da reši vsa organizacijska vprašanja českoslovaškega in jugoslovenskega Sokolstva. Ta sestanek bo nekaj sokolski savor, ki bo imel za cilj čim najtesnejše zblizanje in ujedinenje vsega Sokolstva. Razpravljalo se je obširno tudi o ekskurziji jugoslovenskega sokolskega narasčaja v Českoslovaško in obratno.

Po končani seji so jugoslovenski delegati odšli na Hradčane, da se poklonijo predsedniku bratske republike dr. Masaryku. V predsedniškovi odsotnosti jih je sprejel državni kancelar dr. Samal, ki jim je razkazal vse znamenitosti Hradčanskega gradu. Nato so si ogledali zgradbo Tyrševega doma, ki bo ognjišče tako českoslovaškega kakor vsega slovanskega Sokolstva sploh. Zgradba stane 20 milijonov Kč. Zvečer je bil na čast jugoslov. sokolskim delegatom banket v reprezentacijskem domu. Poleg zastopnikov českega Sokolstva se je udeležil tega banketa tudi vojni minister Udržal. Na banketu so govorili minister Udržal, starosta Českoslovaškega sokolskega Svaza dr. Scheiner, starosta Jugoslovenskega sokolskega Saveza Engelbert Gangl in starosta zagrebške sokolske župe dr. Gavrančič, ki je povabil českoslovaške brate na sokolski zlet v Zagreb. Vrsto napitnice je zaključil načelnik Stepanek, ki je svoj govor končal z vsklikom: »Na svidenje v Zagrebu!«

***

— Sokol v Brežicah. Danes, 22. t. m., ob 20. sklicuje naše Sokolsko društvo članski sestanek v telovadnici meščanske šole, na katerega nujno vabi vse brate in sestre kakor tudi vse prijatelje velike sokolske misli, da se pogovorijo o proslavi letošnje društvene dvajsetletnice. Komur so poznane tukajšnje razmere pred osvobođenjem izpod habsburškega jarma in kdor ve, s kakšnimi težkočami in zaprekami se je v tedanjih časih moralo boriti naše društvo tu, v eni najzagrizenejših nemških postojank, temu ni potreba posebej povdarjati, velike nacionalne važnosti te proslave, katera mora biti obenem sijajna manifestacija sokolskega dela in zmage jugoslovenske ideje nad pangermansko. Bratje in sestre ter vsi narodno čuteči, spomnite se dogodkov, kateri so se odigrali tu pred desetimi leti, in jasno Vam bo, da ne smete zamuditi sestanka in da je dolžnost vsakega, prispevati po svoji moči k tej prireditvi, katera naj se izvrši v čim večjem obsegu. Zdravo!

— Ljubljanski Sokol priredi svojo letošnjo javno telovadbo na praznik Vnebohoda, dne 29. maja na svojem letnem telovadišču pod Tivoljem.

— Tombola Sokola 1. st. je že lansko leto pridobila najboljšo ime vsled mnogih in dragocenih dobitkov. V nedeljo 1. junija bo sokolska tombola še bogatejša. Na Tabor so se spomnili z darili društveni prijatelji od blizu in daleč. Listek je 2.50 Din kupujte, dokler je še prilika. Glavna tombola nevestina oprema bo dobrodošla s milicam in poročenim.

Zvočna barva.

»Zvočna barva je odvisna od načina vibracije. To pravilo je veljalo do novejšega časa. Novi poizkusi pa so dokazali, da je pravilo nezadostno in da pravzaprav v bistvu nima nobene zveze s stvarjo.

Ohm in Helmholtz sta odkrila, da tvori zvočno barvo večje ali manjše število harmoničnih vrhnjih tonov, ki done s temeljnim tonom. Zvoke glasbenih instrumentov si moramo predstaviti kot miksturni register na orglah. V teh registrih je poleg piščali glavnega tona še določeno število manjših piščal, ki se ob pritisku tipke glavnega tona oglašajo istočasno. Navadno se zvežeta oba najbližnja vrhnja tona, oktava in dvodecima; pri večjih miksturah pa pet najbližnjih vrhnjih tonov; poleg že omenjenih dveh še druga oktava; njena terca in oktava od dvodecime. Ta zveza vrhnjih tonov poleg glavnega tona, njena jakost in število tvori zvočno barvo, da jo imenujemo mehko, ostro, polno, pramo, svitlo, temno itd.

Odkritje vrhnjih tonov je napotilo Helmholtza, da je postavil razliko med toni in zvoki. Tone je imenoval navadne občutke sluha gotove višine, zvoke pa občutke sluha, ki jih povzročajo temeljni ton in še večje ali manjše število vrhnjih tonov.

Navadni toni nastanejo vsled zračnih tresljev, — po Helmholtzu nihalasti treslaji. — (A. Helmholtz, 6 Aufl.) Semkaj spadajo n. pr. treslaji ubiralnih vilic, ako se udari nalahko nanje. Sprva spremljajo glavni ton zelo močni stranski glasovi, ki tvorijo karakteristično svitlost zv. barve, pa se prav hitro pomirje. Ako hočemo povzročiti z ubiralnimi vilicami v zraku nihalne treslaje, ne smemo postaviti vilice na resonančno desko, ampak jih držimo pred cevko ali steklenico, katere zračna kolčina nam da isti ton, kot vilice. (Steklenico uglasimo z vodo.) Ako sedaj pihamo v steklenico, slišimo tudi stranske glasove, toda drugače, kot pri vilicah. Če pa postavimo vibrirajoče vilice pred steklenico, se ojači samo glavni ton in uho sliši samo ta ton. Takli prosti glasovi so jako mehki in nežni in se nam zdli, da prihajajo iz globočine. Glasovi velike oktave se nam sde nečuvno nizki. Višinski glasovi so sicer svitli, toda glasovi flavte, ki ima le prav malo stranskih glasov. V vokalni glasbi zaznamuje črka U to zvočno barvo, dasi ravno tudi ni popolnoma prosta vrhnjih tonov.

Zvočna barva zvoka je svetlejša in močnejša, kot navadnega tona; ima značaj akorda, ker tvori šest tonov po vrsti popoln durakord.

Ko sem videl Vyrubova v Dickensu, mi je bilo vnaprej jasno, da bo ta visokorazširjeni igralec imel tudi tuja v »Gospojinji«.

Bil je stuječ, v onem smislu, kakor sem si ga želel. Tipičen, železen pomorščak, skoro dobrodušen in ponižen v občejanju, kakor so taki ljudje, ki jih je izmčila dolga izkušnja preko vseh narodov in delov sveta. Nikakor pa ne pošast, ki bi govorila z glasom iz groba. Mistično je le, da se je res vrnil in ni ti Elidina fikсна ideja.

Sploh mi je bilo osebno zadoščenje, najti v interpretaciji tega vlog kolikortoliko onih amernic, kateri sem povdarjal v svojih člankih z dne 8. in 11. novembra 1923, ko je naše gledališče »Gospo z morja« privzlorilo.

Sjerov je s Ballestedom ustvaril enega onih markantno opredeljenih tipov, ki so temu umetniku lastni. Njegov prizor, ko vodi kot ciceron tuje okrog, so izpuštili, kar gotovo ni bilo v škodo Ibsenovega dela.

(Kot privatno zanimivost si dovoljujem omeniti, da je Skryabina hčerka slovitega ruskega skladatelja, Sjerov pa sin divnega, elegantnega portretista svetovnega imena, katerega dela sem mogel občudovati v muzeju Aleksandra III. v Petrogradu.)

Večer je bil prava slinba božja valike in originalne umetnosti.

Če se zdaj osem nazaj na vse štiri večere, ugotovljam, da sta bila največja Dostojevski in Ibsen. Meni je dal Dostojev-

skij še več, nego Ibsen. Spadal bi bil na konec gostovanja, če bi imela pri njem ga. Germanova kako vlogo. Kajti naravno je pač, da nam je moralo biti mogoče, ravno zadnji večer se klanjati se umetnosti voditeljice tega Udrženja in zahvaliti se ji, da se je ozrla tudi na našo malo Ljubljano, ki tako hrepeni in ima toliko ambicij za kulturo vsake vrste.

In zahvala naših ljudi, kakor tudi ruske kolonije, je bila takva, da so umetniki morali čutiti našo ljubav, ki jih bo za vedno spremljala.

Brezkromne ovacije po sklepu večera, celi vrtovi cvetja so se vsipali na oder iz parketa in lož, ljudje so stali, vpili, ploskali, divjali in se niso mogli ganiti s svojih mest. Hudožestveniki so pobirali cvetje v ogromne šope, jih pestovali in še in še so ljubezljivo sklanjali k tlom ter nabirali narcize, šopke šmarnice, potonke, vejice siringe. Skoro nevarno jim je bilo v tem bombardementu, ki je obsipal včasih glavo in telo.

Potem je prišel na oder še Oton Zupančič z vencem, okrašenim s slovensko tricoloro, ki je obenem ruska. In z njim operni pevec Zupan z vencem Udrženja igralcev, potem celo zastopnik Sentjakobskega diletantskega odra, tudi z vencem, in pa delegat ruske kolonije s šopkom. Nagovori, zahvale, entuzijazem.

Končno je ispregovorila še gospa Germanova.

Šli so — a ostali so v naših srcih, katera so tako silno obogatili.

Kako se na priprosto način lahko stili glavni ton, nam dokazuje Helmholtzov resonator. To je steklena obla ali cev, ki je na enem koncu ostro odrezana, na drugem koncu pa tudi odprta in tako prirejena, da se lahko vrtne v uho. Ta konec se nanaša z vročim pečatnim voskom. Ko se je vosek ohladil toliko, da ne peče, a je še dosti gorak za oblikovanje, se vrtake v ušesno duplino, da sadobi isto obliko, kot jo ima ušesna votlina. Ako potem napeljemo to

pripravo v uho, stišča popolnoma razločno glavni ton in sicer s tako jakostjo, da ne stišča samo glas, ampak tudi glasni toni sosednjih glasov. Stranski glasovi pa prihajajo skozi resonator tako zmanjšeni, da jih komaj slišimo.

Resonator je za spoznavanje svojih barv in sestavnih delov zvoka esenčne važnosti. Z njegovo pomočjo se svajamo v kraljestvo glasov, ki so nam bili doslej neznan.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, dne 21. maja 1924.

Dalmatinski duhovnik obsoja klerikalno politiko.

Glasilo dalmatinskih klerikalcev je splitski »Jadran«. V tem listu je napisal duhovnik dr. I. Š. članek, v katerem ostro obsoja dosedanj hrvatsko in klerikalno politiko. Dr. I. Š. piše v tem članku med drugim:

»Temeljna napaka v ideologiji hrvatske politike je fiksna ideja o hrvatskem in srbskem državnem pravu.

Okrog te ideologije letajo skoraj vsi hrvatski politiki kot veče okrog luči, dokler si ne osmolijo kril. Vidovdanska ustava je zavrnila tako srbsko kakor hrvatsko državno pravo ter poziva vsa tri plemena naše države — Srbe, Hrvate in Slovence na skupno sodelovanje za blagor vseh in vse države. Nečem trditi, da je vidovdanska ustava v vsakem oziru zadela najboljšo, toda temeljna misel skupnega sodelovanja vseh treh plemen v enem parlamentu je na vsak način sredina in dobra, naravnost državniško genijalna. Kolikim notranjim zmedam in trzavicam se je s tem izognilo! Kdor tega ne uvidi, je na duhu slep.

Dokler naši politiki ne pridejo do tega spoznanja, da je temeljna misel vidovdanske ustave v naših razmerah tudi za Hrvate najboljša, tako dolgo tudi hrvatska politika ne bo dosegla realnih tal in se bo vodila brez glave in brez smisla.

Dalmatinski duhovnik izreka torej uničujočo sodbo o hrvatski politiki. Njegova sodba pa velja — mutatis mutandis — tudi za politiko slovenskih klerikalcev, ki, kakor znano, plešejo tako, kakor jim gode z Dunaja Stipica Radić. Z Radićem vred proglašajo dalmatinski svečeniki, ki je klerikalci, ker bi drugače pač ne dobili strehe v klerikalnem glasilu, tudi slovenske klerikalce za politične slepce, ker ne uvidijo, da srbskega in hrvatskega državnega prava ni več in da je vidovdanska ustava nekaj, kar najbolj odgovarja temeljni misli skupnega sodelovanja Srbov, Hrvatov in Slovencev na vseh poljih. Naši klerikalci trobijo neprestano v svet, da je vidovdanska ustava vir vse nesreče, ker izročila Hrvate in Slovence srbski hegemoniji, dalmatinski duhovnik dr. I. Š. pa proglašajo, da je ta ustava ne samo posrečeno in dobro delo, marveč da je naravnost državniško genijalna zamisel.

Katero stališče je sedaj pravilno, dalmatinskih ali slovenskih klerikalcev? Kdor pozna razmere in kdor si je ohranil bistvo oko v presoji dogodkov po prevratu, ve, da je mišljenje dalmatinskega klerikalnega veljaka povsem pravilno. Za sedaj je ta med klerikalci še bela vrana, toda vsa znamenja kažejo, da dobi »Jadranov« članek v kratkem svoje somišljenike tudi v Sloveniji. Kakor smo informirani, se v klerikalnih vrstah pojavlja vedno hušnji odpor proti dosedanj klerikalni politiki v Beogradu. Nezadovoljni so zlasti nekateri duhovniki, ki čakajo samo na ugoden trenutek, da javno nastopijo. Vemo, da je »Slovenec« dobil iz duhovniških vrst že več člankov, v katerih se zahteva politična preorijentacija klerikalne stranke. Vsi ti dopisi so romali v koš. Ker pa smo mnenja, da je vsakomur dati priliko, da javno zastopa svoje nazore, izjavljamo, da naš list gostoljubno odpira svoje predale vse onim duhovnikom, ki se ne strinjajo s politiko in taktiko sedanje SLS. Pred vsem pa vabimo v kolo svojih sotrudnikov vse one, ki so za uvedbo slovenskega bogoslužja v naše cerkve.

★ ★ ★

— Komunisti se hočejo p... elektrarne in vodovoda. Črnoorčja kolonija je nastavila pri mestnem vodovodu in elektrarni skoraj izključno same komuniste. V teh podjetjih že danes odločujejo sovjeti. Da bi dobili komunisti ti dve podjetji popolnoma v svoje roke, nameravajo sedaj izposlovati, da se premeste se tisti redkoštevilni nameščenci, ki niso voljni, da bi se udali komunističnemu terorju. Te premestitve se že v kratkem izvrše in boljševiki dobe elektrarno in vodovod popolnoma v svoje roke in svojo oblast. Kaj to pomenja za Ljubljano, nam pač ni treba razlagati: stalno nevarnost za vse prebivalce, da jim komunisti pri kakih za nje ugodni priliki odvzame vodo in luč in jih tako prisilijo, da se jim pokore. Opozarjamo na to vlado in vse prebivalstvo, da se pravočasno vse ukrene, da se prepreči boljševiški naklepi. Sedaj je še čas. Šele po toči zvoniti bi bilo mepametno!

— Državoslovni državni izpit. Predsednik izpraševalne komisije za državoslovni državni izpit razglasi: Absolventi juridične fakultete, ki hočejo v poletnem tečaju 1924 pred izpraševalno komisijo za državoslovni državni izpit v Ljubljani polagati izpit, morajo vložiti svoje prošnje pri predsedništvu izpraševalne komisije, Ljubljana, sodna palača, soba št. 70, I. nadstropje, in sicer do konca meseca maja t. l. V mesecih julij, avgust in september ne bo pred komisijo terminov za polaganje izpitov.

— Začetek počitnic na srednjih šolah. »Zagreber Tagblatt« in tudi beogradske listi poročajo, da bo pouk na srednjih šolah letos končan tri tedne prej kot običajno. Za maturante bo pouk končan že 26. maja, za ostale 12. junija. Zrelostni izpiti prično 5. junija. Zakaj se pouk predčasno konča, ni povedano.

— POZORI PRIREJANJE EKSPLOZIVNIH V ZNANSTVENE NAMESTKE NA FRANCOSKEM. Francoska vojaška uprava razstrelila v petek dne 23. t. m. ob 21. in v nedeljo dne 25. t. m. ob 10. v La Courtine taboru (Creuse), po 10 ton melinita. Podpisano vodstvo prosi za poročila, ako bi kdo pri nas prvi dan na večer okoli 21.50 in v nedeljo dopoldne okoli 10.50 slišal kak zvok ali detonacijo. Ni veliko upanja, da bi se pri nas v daljavi kakih 1000 km slišala detonacija, mogoče pa je, da bi v nedeljo dopoldne v visoki legi eden ali drugi krotitelj naših planin slišal kako gmenje. Opazovalec naj poroča: Kje in koliko zvokov je slišal, smer vetra in oblakov, točni čas in karakter detonacije. Z visokih leg bi bila dobrodošla tudi negativna poročila za naša raziskavanja. — Prof. dr. A. Belar, voditelj Triglavskih observatorjev, Gorje-Bled, SHS.

— Nesreča ni nikoli sama! Naš list je javil, da je bila železniška nesreča v Prestranku posredno vzrok še druge nesreče, da je namreč ljubljanski brzdovlak, ki je bil zaradi nesreče v Prestranku zamujen, v bližini Grljana nad Trstom povzročil neko staro ženko, katero so potem prepeljali v tržaško bolnico, pa je že med potoma izdihnila. Imena ponesrečenke pa še do danes ni bilo mogoče izvedeti. Sedaj se le pa dognalo, da je ponesrečenka 79letna Marija Poljak s Proseka. Ženica je šla v soboto jutraj od doma, da bi našla nekoliko trave. Ko je šla čez progo, je prišel vlak, ne da bi ga bila opazila. Vlak jo tudi ni zadel, a ker je bila preblizu, ji je puh dvignil krilo in ga zanesel med kolesje, ki je ženko potem potegnili pod strol.

— Poplave v Slavoniji. Tudi v Slavoniji je nastala velika poplava. V okolici Lipika in Pakra se je utrgal pred dnevi oblak, ki je poplavljal polja daleč naokoli. Vsi potoki so silno narasli. Poplava je zahvatala tudi slovenske črte. Na nekem mestu se je nahajalo 15 oseb, večinoma učencev. Most je voda s učenci vred odplavila. Rešilo se je samo troje otrok. Tri utopljence so že potegnili iz vode. Ogroženim krajem je odšlo na pomoč vojaštvo in orožniki. Škoda je velikanaka.

— Oblak se je utrgal pri Mladencu v Srbiji. Silna poplava je razrušila progo med Vlačko in Mladencem in je imel raditeza vlak iz Niša, ki vozi proti Beogradu 23 ur zamuda.

— Poskus samomora vojaške vohunke. Po poročilu iz Beograda je poskušala samomor znana vojaška vohunka Andrić, ki je zapletena v veliko vohunsko afero in proti kateri je uvedena že 8 mesecev trajajoča preiskava. Andrić je skupno z neko soudeleženko Lešnik popila znatno količino solne kisline. Iz zaporov mestnega sodišča so ju prepeljali v bolnico.

— Obsojenik Carlier se je pritožil proti sodbi. Zagovornik na 20 let je obsojenega francoskega kapitana Carliera živno Topalović je danes vložil pri prvostopenjskem sodišču pritožbo na apelacijsko sodišče proti obsodi.

— Policijska kronika. O v a d b e: tatvine 2, ponesreba 1, pijanost 1, cestno-police red 7, prekrščenje police ure 1, posilje končumac 8, pretep 2, pobeg od doma 1, zlaščevalni predpisi 1, nedostojno vedenje 1, neugoda 1, poškodba tuje lastnine 1. — Pobeg iz službe. Od svojega mojstra puka Jos. Pretnarja v Sp. Siskli je pobegnil pekovski vajenec Ivan Weber. Odnesel mu je tudi 500 Din gotovina. — Tatvine. Upravitelj stavbne družbe v Kosovah Blaža Papuča je bila ukradena vodna sesalica, vredna 1000 Din. — Motorno sodbo je bilo v hotelu »Sloven« ukradeno Viktorju Urliču iz Zagreba. Sedlo je vredno 1700 Din. — V Tuzani pod Šmarno goro je bilo Francu Jahantu ukradeno kolo znambe Panzer, vredno 1000 Din. — V Ptujju je bilo odpeljano Antonu Medveda 1500 Din vredno kolo. Kolo znamke »Steyer« je bilo ukradeno angleškemu inženjeru O. Montieri v Ormožu. Kolo je vredno 2500 Din. — V Pacinjah so vdrl neznan storilec v hišo poslastice Marjete Petrovič in odnesel razno obleko v vrednosti 450 Din. — Mlitičonec — namreč nemško so odnesli nepovabljeni gosti delavcem Antonu in Ma-

tenwald Karl, obratovodja; Pečovnik; 15. Tajnšek Franc, mizar, Lisce; 16. Faigl Pavel, pek, Gaberje; 17. Pinter Pavel, industrijalec, Zagrad; 18. Bračič Franc, delavec, Gaberje; 19. Lavrinec Anton, tov. moj., Gaberje; 20. Paik Martin, posestnik, Košnica; 21. Planinske Anton, posestnik, Sp. Hudinja; 22. Pogačnik Leopold, klič. mojster, Gaberje; 23. Krajnc Fric, posestnik, Sp. Hudinja; 24. Kušar Anton, skladiščnik, Gaberje; 25. Junger Ludvik, prekaževalec, Zavodna; 26. Flis Anton, posestnik, Zg. Hudinja; 27. Krautberger Josip, strojnik, Zagrad; 28. Gobec Ivan, stroj. mojster, Gaberje; 29. Ahacil Adolf, cink. predel., Gaberje 101; 30. Slosar Franc, posestnik, Zg. Hudinja; 31. Skok Leonhard, zid. mojster, Gaberje; 32. Seligo Karol, orožn. v p. Ostrožno; 33. Kukočič Ferdo, delavec, Sp. Hudinja. — Namestniki: 1. Sovič Robert, klep. mojster, Gaberje; 3. Walzer Evgen, trgovec, Gaberje; 3. Bračič Maks, oskrbnik, Sp. Hudinja; 4. Pristovšek Ivan, posestnik, Sp. Hudinja; 5. Galšek Avgust, pos. sin, Sp. Hudinja; 6. Perišič Viktor, uslužbenec, Zavodna; 7. Zor Ivan, kličavničar, Sp. Hudinja; 8. Poisnik Leopold, kontorist, Sp. Hudinja; 9. Schandl Emerik, pos. sin, Gaberje; 10. Vanošek Alojzij, železničar, Zavodna; 11. Zagar Avgust, skladiščnik, Ložnica; 12. Polajner Franc, delavec, Sp. Hudinja; 13. Lednik Jožef, zasebnik, Sp. Hudinja; 14. Krajnc Josip, gostilničar, Poluje; 15. Binder Alojzij, delavec, Gaberje; 16. Zahožnik Florjan, delavec, Gaberje; 17. Heiligstein Leopold, klepar, Sp. Hudinja; 18. Altlebler Anton, strojnik, Gaberje; 19. Hmelina Stefan, delavec, Gaberje; 20. Kuzman Martin, delavec, Zg. Hudinja; 21. Leskovšek Franc, delavec, Sp. Hudinja; 22. Kotin Franc, delavec, Gaberje; 23. Kindlhofer Miha, uradnik, Zg. Hudinja; 24. Majcen Anton, delavec, Gaberje; 25. Smigovc Ivan, orožnik v p. Zavodna; 26. Regul Franc, delavec, Sp. Hudinja; 27. Dovečar Josip, krojač, Gaberje; 28. Korosec Franc, sedl. delavec, Sp. Hudinja; 29. Petek Anton, vinar, Miklavski hrib; 30. Posnik Peter, klepar, Sp. Hudinja; 31. Terzan Anton, zidar, Sp. Hudinja; 32. Saljovic Valentin, delavec, Gaberje; 33. Perišič Ivan, posestnik, Zavodna.

— Ogronno poplave v Vojvodini. 50.000 oratov zemlje pod vodo. Pri Novem Sadu je Donava preplavila baško selo Čeba in je okoli 4000 oratov zemlje pod vodo. Včeraj jutraj je Donava srušila kanal kralja Petra in preplavila okoli 1200 oratov zemlje. Občina Sonta je pod vodo in je v tamonjski okolici 18.000 oratov zemlje pod vodo. V nevarnosti je mesto Apatin. V Baranji se je moralo evakuirati štiri mesta ker je nevarnost, da se hiše srušijo. Skupno je v Vojvodini 50.000 oratov zemlje pod vodo. Vsa teta v poplavljenih krajih je popolnoma uničena. Škoda je milijonska. Na pomoč je bilo pozvano vojaštvo da popravi zrušene nasipe in da reši stanovalce ter njihovo premoženje.

— Avtomobilna nesreča. V selu Trnovcu v Medjimurju je povzročil avtomobil, v katerem se je peljal trgovec potnik Cvetko Likar iz Celja 8 letnega dečka Adama Marčulja in 10 letnega Josipa Krizmana. Prvi deček je na posledicah zadobitih poškodb umrl, drugi pa je lažje poškodovan.

— Vremenska napoved. Dunaj, 20. maja. Uradna vremenska napoved za 21. maja: Lepo vreme, toplo, lokalne nevihte.

— Kar Vj potrebujete, to je Elzaflud. To pravo domače sredstvo, katero prežene Vaše bolečine! Polzkušna pošiljka D 27. — Lekarnar Eug. V. Feller, Stubica Donja, Elzatrž št. 238. Hrvatska.

— Najnovejša in najnovše oblike se dobe s a m o Selenburgova ulica št. 3 pri Gričar & Mejač.

— »Chinoforin« kina železno vino, najboljšo sredstvo proti s'abokrvnosti, boleznim v želodcu in najboljšo okrepčevalno sredstvo pri rekonvalescenci. Dobiva se v vsaki lekarni.

Fichtolin
Edino najboljšo sredstvo za čiščenje zraka.
Reprezentativni ekstrakt za kopalje.
Izboren gozdni vzduh.
Izborno izdatno desinfekcijsko sredstvo.
Umori vse bacile in mikrobo, ki se nahajajo v zraku in vodi.

Glavni depot v Sloveniji.

Za Ljubljano in okolice:
DR. G. PICCOLI, lekarna, LJUBLJANA, Dunajska cesta.

Za Celje in okolice:
MR. PH. FEDOR GRADŠNIK, CELJE, Cankarjeva cesta 2. 3500

IZ CELJA.

— »Nepolitična gospodarska kandidatna lista za občinske volitve v občini Okolica-Celje. V naslednjem priročju »nepolitično gospodarsko listo« za volitve v okoliški občini, katero je vložila nemškutarja, da bodo naši čitatelji videli, kakšni patentirani »Nemci« se nahajajo v naši okoliški občini. Za to listo se skrivajo ljudje, ki so še danes v naši okolici najdrznejši zabavljači in avstrijskanti. Nahajajo se na listi poleg drugih tudi aktivni in vpojoje-ni javni nameščenci, največ je vpokoje-nih avstrijskih žandarjev in železničarjev. Ne vemo, ali ti ljudje dobivajo od naše države svoje plače in pokojnino za to, da lahko v zahvalo proti državi rovarijo in nastopajo kot nemškutarski kandidati. Nemškutarjem se je dalje posrečilo pridobiti pod lažljivimi pretvencami za listo tudi podpise nekaterih slovenskih posestnikov. Kakor čujemo, so nekateri svoje kandidate že preklicali. Oni pa, ki jih še niso, naj to store, če kaj držijo na svojo »slovensko poštenost, ker poštenega slovenskega človeka mora biti vendar sram, kandidirati na listi bivših avstrijskih ovačuhov. Posebe moramo omeniti, da je propagator t. liste gaberski trgovec Petschuch, kateremu nosijo Slovenci svoj denar menda za to, da ž n'jim pomaga vzdrževati nemškutarsko propagando v naši slovenski okolici. Bomo govorili o sovražnih nastopih »Petschucha in njegovih trabantov leta 1912 proti Sokolskemu domu v Gaberju. Sicer smo pa mnenja, da g. Petschuch s svojo nepolitično gospodarsko listo ne bo imel sreče. Beležimo še, da je nosilec liste neki posestnik in kovač Jakob Brumen. Ostali kandidati bomo v eni prihodnjih številki posvetili več pozornosti. — Evo »nemških kandidatov«: Odborniki: 1. Brumen Jakob, posestnik, Sp. Hudinja; 2. Petschuch Ivan, trgovec, Gaberje; 3. Pristovšek Martin, pos. sin, Sp. Hudinja; 4. Jezerin Kar, stavbenik, Zg. Hudinja; 5. Novak Rudolf, posestnik, Gaberje; 6. Jarmer Fric, lesni trgovec, Gaberje; 7. Zohar Franc, posestnik, Gaberje; 8. Prätner Franc, posestnik, Gaberje; 9. Dorn Franc, posestnik, Zagrad; 10. Schandl Fric, posestnik, Gaberje; 11. Schunko Valentin, slikar, Gaberje; 12. Veber Aleks, industrijalec, Zagrad; 13. Jurjovec Ivan, strojnik, Sp. Hudinja; 14. So-

nenwald Karl, obratovodja; Pečovnik; 15. Tajnšek Franc, mizar, Lisce; 16. Faigl Pavel, pek, Gaberje; 17. Pinter Pavel, industrijalec, Zagrad; 18. Bračič Franc, delavec, Gaberje; 19. Lavrinec Anton, tov. moj., Gaberje; 20. Paik Martin, posestnik, Košnica; 21. Planinske Anton, posestnik, Sp. Hudinja; 22. Pogačnik Leopold, klič. mojster, Gaberje; 23. Krajnc Fric, posestnik, Sp. Hudinja; 24. Kušar Anton, skladiščnik, Gaberje; 25. Junger Ludvik, prekaževalec, Zavodna; 26. Flis Anton, posestnik, Zg. Hudinja; 27. Krautberger Josip, strojnik, Zagrad; 28. Gobec Ivan, stroj. mojster, Gaberje; 29. Ahacil Adolf, cink. predel., Gaberje 101; 30. Slosar Franc, posestnik, Zg. Hudinja; 31. Skok Leonhard, zid. mojster, Gaberje; 32. Seligo Karol, orožn. v p. Ostrožno; 33. Kukočič Ferdo, delavec, Sp. Hudinja. — Namestniki: 1. Sovič Robert, klep. mojster, Gaberje; 3. Walzer Evgen, trgovec, Gaberje; 3. Bračič Maks, oskrbnik, Sp. Hudinja; 4. Pristovšek Ivan, posestnik, Sp. Hudinja; 5. Galšek Avgust, pos. sin, Sp. Hudinja; 6. Perišič Viktor, uslužbenec, Zavodna; 7. Zor Ivan, kličavničar, Sp. Hudinja; 8. Poisnik Leopold, kontorist, Sp. Hudinja; 9. Schandl Emerik, pos. sin, Gaberje; 10. Vanošek Alojzij, železničar, Zavodna; 11. Zagar Avgust, skladiščnik, Ložnica; 12. Polajner Franc, delavec, Sp. Hudinja; 13. Lednik Jožef, zasebnik, Sp. Hudinja; 14. Krajnc Josip, gostilničar, Poluje; 15. Binder Alojzij, delavec, Gaberje; 16. Zahožnik Florjan, delavec, Gaberje; 17. Heiligstein Leopold, klepar, Sp. Hudinja; 18. Altlebler Anton, strojnik, Gaberje; 19. Hmelina Stefan, delavec, Gaberje; 20. Kuzman Martin, delavec, Zg. Hudinja; 21. Leskovšek Franc, delavec, Sp. Hudinja; 22. Kotin Franc, delavec, Gaberje; 23. Kindlhofer Miha, uradnik, Zg. Hudinja; 24. Majcen Anton, delavec, Gaberje; 25. Smigovc Ivan, orožnik v p. Zavodna; 26. Regul Franc, delavec, Sp. Hudinja; 27. Dovečar Josip, krojač, Gaberje; 28. Korosec Franc, sedl. delavec, Sp. Hudinja; 29. Petek Anton, vinar, Miklavski hrib; 30. Posnik Peter, klepar, Sp. Hudinja; 31. Terzan Anton, zidar, Sp. Hudinja; 32. Saljovic Valentin, delavec, Gaberje; 33. Perišič Ivan, posestnik, Zavodna.

— »Serenada dr. Milku Hrašovcu. V našem zadnjem tozadevnem poročilu smo poročali, da je serenado priredilo Sokolsko društvo. To naše poročilo moramo izpopolniti v toliko, da je bila serenada prirejena od Sokolskega društva in od celjskega pevskega društva, kar je v sadnem našem poročilu pomotoma izostalo.

IZ MARIBORA.

m Spor zaradi mariborske razstave. Do zdaj bolj teoretično in za kulturni obojevi bolj zaradi ljubljanskega velesejma in mariborske razstave je z zborovanjem industrijevcev v ponedeljek popoldne na obeh straneh prešel v stadij ofenzive. Generalni ravnatelj Drave g. Križnič, kot glavni voditelj tega boja, je na zborovanju prodrl s svojo resolucijo, da »Zveza industrijevcev« ne dovolj mariborski razstavi naziva: industrijsko - obrtna razstava. Tudi sicer je bilo slišati na naslov mariborskih razstavljalcev ostre kritike, ki bodo imele težke posledice. Konsorcijske mariborske razstave je v tork večer k novemu »Obrtniškem« Listu izdal večjo prilogo, ki prinaša zgodovino tega spora. Tako slabi smo Slovenci na gospodarskem polju, pa se še ravšamo med seboj. Ali je to pametno?

— Od podgane moteni govornik. V ponedeljek je bil očni zbor mariborskih hišnih posestnikov. Ko je začel govoriti zastopnik ljubljanskih hišnih posestnikov g. Fran Ks. S., ki je znan po svojem temperamentu in dovplu, so nenadoma dvignile navzoče gospe hišne posestnice velik krik; nekateri so hotele zapustiti dvorano, druge pa so skočile na stole, dočim so navzoči hišni posestniki buhneli v smeh in krohot. Tudi govornik je presenečeno umolknil, ker ni vedel za vzrok nemira. Končno se je stvar pojasnila. Iz peči je planila velika podgana. Mahnila jo je po dvorani. Nastala je panika zlasti med ženskami. Vzemirjenost je nehala, ko jo je končno podgana zopet pobrisala v peč, od koder je prišla. Zborovanje se je nato mirno nadaljevalo.

— Porotno zasedanje v Mariboru. Poletno zasedanje mariborske porote prične 10. junija in bo trajalo 14 dni. Dosedaj so določene sledeče obravnave: 10. junija: Elizabeta Medved, detomor; Lovrenc Kukoč, posilstvo; Stefan Harčan in Leopold Baganj, umor 11. junija: Anton Golob, uboj; Fran Lang rop, Kalmar Smodič tatvina; 16. junija: Simon Hircer, umor, Roza Trop, požig (obtoženka pride že tretjič pred poroto.) Najsenzacionalnejši pa bo tridenčni proces (12, 13, 14. junija) proti 22 obtožencem iz Prekaj, ki so ubili nekega orožnika.

— M Pomožna skelja za Dom ubogih. V zadrzni pisarni »Mojmire« se je pod predsedstvom g. Džamonja v ponedeljek zvečer vršila važna seja samostojnega odbora »Dom ubogih«. Odbor je soglasno sprejel predlog g. podpredsednika Reznika, da se v ta namen od centralne vlade v principu odobrena loterija priredi. Tozadnje načrte izpopolni g. inž. Kiftmann. Najpreje pa se priredi tombola. Sprejet je bil tudi predlog g. predsednika Džamonja, da se k tej akciji prireje tudi podjetja, ki producirajo ali prodajajo najbolj vajljivo konsumno blago. Akcija se raztegne na vso državo.

— Nenavadna vročina. V tork dne 20. maja je bila v Mariboru tako nenavadna vročina, da je toplota med senco in solncem kazal le 3 stopinje razlike. V prepihu najbolj izpostavljeni senoli je kazal opoldne 30, na solčnih krajih 33, direktno na solncu pa 32 R. Lani se je taka vročina pojavila le o pasjih dneh sredi poletja.

IZ PTUJA.

— Periljani savez v Ptujju je priredil dne 18. tm. svoj cvetlični dan. Ki je dobro uspel.

— Nočno lekarniško službo ima od 21. tm. lekarna pri sv. Antonu v Ptujju.

— Ptatvine. Dne 16. tm. je bilo v Ormožu nekemu L. Mautieru v hotelu Bauer, ukradeno skoraj novo kolo.

— Dvojčki. Dne 19. tm. je porodila soproga tuk. okraj. tajnika g. Pirca, dva čvrsta in zdrava dečka.

Ure, zlatnino, srebrnino

kupite po znižanih cenah pri

Ed. Škopek,

Mestni trg 8

— Postrežba točna in solidna —

Čaruga pred sodiščem.

Nova senzacija. — Tajinstveni Švaba.

Iz Osijeka 20. t. m. nam javljajo o procesu proti Čarugi in tovarišem: Današnja razprava je bila mestoma senzacionalna, ker je odkrila Čarugine vezi z zunanjim svetom in ponovno pojasnila, kako je skušal Čaruga vplivati po tajni korespondenci na svoje tovariše, da bi ga zatajili. Tretji obtoženec Sulentić, ki se je tudi udeležil pohoda na gozdarsko poslopje v Tompojevcih, je danes končno, kakor Prpič, priznal, da je bil Čaruga vodja napada in morilec nadgozdarja Pirkmayerja. Čaruga je bil prvotno zelo zadovoljen, da ga je skušal Sulentić izrezati, toda včeraj je nastal preobrat.

Predsednik je takoj začetkom razprave ukazal orožnikom, da odvedejo Čarugo iz dvorane. Pri odhodu iz dvorane je Čaruga mrko pogledal Sulentića in skripajoč z zobmi je zapustil dvorano.

Veliko senzacija je vzbudilo delstvo, da je Čaruga mogel iz samotne celice, kjer je bil vkovan v železje, izthotapljati pisma svojim tovarišem, v katerih je vsem grozil, da bo vsak obesen in ustreljen, če ne bodo tajili in če ga bodo izdali. Predsednik je na priznanje Sulentića, da je tudi on dobil tako pismo, odredil preiskavo v celici in tam so res našli listič, ki mu ga je pisala lastnica neke kavarnice, Jelena Pečković, ki je bila vsa zaljubljena v Čarugo in ki mu je dnevno pošiljala hrano. Radi tatvine je bila pozneje aretirana. Čaruga je bil v zvezi z drugimi kaznjenci, ki so opravljali domača hišna dela.

Med največjo tišino je obtoženec Sulentić priznal razbojništva v Dubravi, Gunji, Iavankovu in Tompojevcih. Kakor Prpič je tudi Sulentić priznal, da je Čaruga umoril Pirkmayerja. Da je prelepačno izpovedal, nato ga je navedel Čaruga, ki mu je poslal pismo, v katerem mu obljublja, da se bo zanj zavzel in da ga obilo poplačal, ko pride ven iz zapora, kar upa, da se kmalu zgodi.

Čaruga, ki je bil nato, pripeljan v dvorano, je tudi to izjavo odločno zanikal in vztrajal pri svoji izpovedi, češ: »Sulentić laže!»

ZASLIŠEVANJE ČETRTEGA OBTOŽENCA

Zasliševanje četrtega obtoženca je bilo v tem oziru zanimivo, kako je prišel Čaruga na delo, da si je nadel ime »Drezgic«.

Obtoženec Marko Drezgic je izjavil, da je razumel dobro obtožnico, ni pa čisto nič kriv. Med drugim je dejal:

»Nekega dne je prišel k meni na dom neki eleganten oblečen človek ter se predstavil: »Tvoj brat sem Nikola. Ali me ne poznáš?« Res, brata Nikole nisem videl že 20 let in sem mu verjel. Pri njem je bil »brat Nikola« dva in pol meseca. Sam je doma vodil mesnico. Nekega dne mi je razodel brat Nikola imenitno stvar, dober posel. Dejal mi je, naj kje drugje začneva boljši posel, ki se ne more voditi na kmetih in da je preskrbel dobavo mesa za vojsko. In ta namen sta se preselila v Vinkovce. Vsi so šli tja, tudi njegova žena. Vse je dobro šlo do 10. novembra lanskega leta, ko ga je njegov »brat« odvedel na nje mo nepoznato mesto, kjer so ju pozdravili neka »orožniki« in se je tudi on moral obleči v orožniško uniformo. Na tem mestu je brez vsakega govora dobil vsak puško in nato smo odšli v Tompojevce. Pred tem napadom ga je spjel »brat Nikola« od doma pod pretezo, da gresta kupovat »živilino«. Pred hišo Pirkmayerja sem stal na straži. Ko sem začul strele, sem pobegnil. Pozneje me je hotel Prpič »Malic« ustreliti.

Pri medsebojni konfrontaciji je obtoženec Drezgic vztrajal pri svoji izpovedi napram Čarugi.

Čaruga Drezgicu: »To ni res! Nisem bil tam!«
Drezgic: »Bil si! Tja si me povedel, da kupujeva živilo, a si me navedel k zločinu!«
Čaruga je jezno zakričal: »Slavni sude! Ta človek je vol, ko tako govori! Vsi lažejo!«

Na galeriji je takoj nato zakričala neka ženska: »Vsi lažejo!«

ZASLIŠEVANJE PETEGA OBTOŽENCA.

Na popoldanski razpravi, ko so nekateri branitelji stavili stvarne predloge, tako o realnemu poslovanju Drezgic kot v njegovo dobavljatelja v Vinkovcih in da je končno Drezgic sumil, da bi bil Nikola njegov pravi »baruzer«, je sodišče začelo z zasliševanjem petega obtoženca Stepana Sikića.

Predsednik: »Kdo je ta Švaba?« (Pri tem je pokazal na Čarugo, ki se je za časa svojega bivanja v Srbiji izdal za »prečana« in so ga povsod nazivali »Švaba«.)

Obtožen

Obtoženec je nato pripovedoval, kako je skupno s Čarugo plesil in ropal. Udeleženi je bil pri napadu na trgovca in gostilničarja Fuchsa v Sredinje. Pri napadu na njegovo gostilno je hotel Martinović ubiti gostilničarjevo ženo, to mu je Čaruga prepovedal, rekoč: »Ne smeš ubijati žensko, to naš zakon prepoveduje!«. Po napadu so si razdelili denar in se Čaruga udaril Martinovića: »Ali boš še ustanavljal maščarske legije?«.

Za časa konfrontacije med Čarugo, Sikićem in ostalimi je prišlo do viharne prisilov. Sikić je zelo rabljatno in osorno nastopal. Sikić je ves čas izžival burne prisilov.

Koncem zaslišanja je predsednik pripomnil: »Krpotič je v preiskavi izjavil, da je bil zvržen v Sredinje in da se je Čaruga predstavljal vsem kot »Švaba«. Čaruga ogorčen: »Naj pride semkaj! Naj to ponovi! Pijem mu v obraz pred vsem občinstvom!«.

Razprava je bila ob 18. prekinjena.

Glasnikarstvo.

REVIZIJA KREDITOV PRI NARODNI BANKI

Revizija kreditov pri Narodni banki je te dni glavna naša gospodarska zadeva. In glavna težava pri njeni rešitvi je znano dejstvo, da je velikim, povsem opravičnim potrebam in zahtevam našega gospodarstva na razpolago v smislu postavljenih predpisov le majhna vsota denarnih sredstev. Zaradi tega pač Narodna banka nikakor ne more dovoliti in dati novih kreditov in si mora pač pomagati na danes edino možni način, da s ponovno revizijo že podeljenih kreditov skuša doseči pravičnejšo razdelitev kreditov in na ta način ustreči opravičnim prošnjam novih prosilcev. Ne smemo pa pri tem prezreti, da znaša metala podloga Narodne banke 441.4 milijona glagom poročila z dne 8. majnika t. l. V smislu svojega zakona in strogega besedila zakonodavne Narodna banka ne bi smela izdati več nego trikratno vsoto metalne podlage, torej ne več nego 1324 milijonov Din. V resnici pa je znašala vsota podeljenih kreditov na menice in vrednostne papirje dne 8. majnika t. l. 1378.7 milijonov Din, torej 54 milijonov dinarjev preko zakonitega kontingenta. Po drugi interpretaciji, katero razvija in zastopa tudi naš finančni minister dr. Stojadinović v zadnji (majski) številki lista »Bankarstva« — kako se bo postopalo v praksi, pa ne vemo — bi se imelo odrediti vsoto kreditov na menice in vrednostne papirje tako-le: k vsakopneemu dolgu države pri Narodni banki bi se imelo pristiti trikratno vsoto metalne podlage. Razlika med tako dobljeno vsoto in med dejansko izdanimi novčanicami bi tvorila sredstva, razpoložljiva za podeljevanje kreditov na menice in vrednostne papirje. V sedanjem slučaju bi se pokazala tedaj ta-le številčna slika: Dolg države pri Narodni banki je znašal 8. majnika t. l. 4561.6 milijona D. Trikratni kontingent za privatne kredite 1323 milijonov Din. Narodna banka bi torej smela izdati v smislu tega in takega računa 5884.6 milijona Din. Ker je pa glasom poročila z dne 8. majnika t. l. znašal obtožnik 5541.4 milijona Din, bi ostalo na razpolaganje za privatne kredite še 343.2 milij. Din. Ta vsota bi po našem mnenju zadostovala v izdatni meri potrebam naše trgovine in industrije.

★ ★ ★

— Dobava papirja. Pri ravnanstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 10. junija t. l. ofertalna licitacija glede dobave raznega papirja.

— Dobava tehnič. Direktorja pošte in telegrafa v Ljubljani potrebuje 10 (deset) pisarnskih in 10 (deset) decimalnih tehnic. Ponudbe je poslati direktorji najkasneje do 1. junija t. l. (Oglaš v pisarni trgovske zbornice v Ljubljani.)

— Dobava mesa. 26. maja se vrše pri komandi vojnega okroga v Karlovcu ter pri komandah mesta v Dolnji Lendavi in na Sušaku, 27. maja pri intendanturi Savske divizijske oblasti v Zagrebu in pri komandi mesta v Čakovcu, 28. maja pri komandi mesta v Murski Soboti in 30. maja pri komandi vojnega okroga v Varaždinu ofertalna licitacija glede dobave mesa za posamezne garnizije. Natančni podatki v pisarni trg. zbornice v Ljubljani.

— Prodaja saj. Ravnanstvo drž. železnice v Subotici prodaja 6. junija okoli 300 vagonov saj od lokomotiv. Oglaš v trg. zbornici v Ljubljani.

— Oddaja gradbenih del. V pisarni inženjerskega oddelka komande Savske divizijske oblasti v Zagrebu se vrši 26. maja druga ofertalna licitacija glede oddaje gradbenih del pri ureditvi magacina za oves. Oglaš je v pisarni trg. zbornice v Ljubljani.

Turistika in sport.

— Odhod jugoslovenske nogometne reprezentance v Pariz. Soboti, 21. maja je odpotovala iz Zagreba jugoslov. nogometna reprezentanca v Pariz, ki se udeležila olimpijskega tekmovanja. Reprezentanca prvikrat nastopi 26. maja proti moštvu Uruguay.

— Romunski nogometni tim na Dunaju. Včeraj so gostovali na Dunaju Romuni proti avstrijski reprezentanci in podlegli v razmerju 4:1. Igra je bila prijateljska.

— Varaždin. Varaždinski SK : SSK Maribor 2:1 (0:1). Nezasluzen poraz mariborskega prvaka.

— Stanje prvega razreda na Dunaju. Amateure 29 točk, Vienna 27, Sportklub 25, Rapid 23, Hakoah 21, Simmering 20, Admira 16, Slovan 14, Wacker 14, Hertha 12, W. A. F. 7, Ostmark 6.

— Sodniki za olimpijske nogometne tekme. Za olimpijske tekme so določeni sledeči sodniki: Barette Putz, Cristophe (Belgija) Louis Colina, F. Contrears (Španija) Jonssot Mohamed (Egipt), Slavik, Vallat, Henriot de Ricard (Francija), Mutters, Eymers, Van Zwieberen, (Nizozemska), Mauro, Scamoni (Italija) Andersen (Norveška), Obrenbanski, Lustgarten (Poljska) dr. Sabin (Romunska), Herren (Švica), Horites, Cejnar (Čehoslovaška) Fabris, Mazic (Jugoslavija).

— STURM (Gradec) : ILIRIJA. Nogometna tekma med graškim Sturmom in Ilirijo se vrši v ponedeljek 26. tm. In ne v nedeljo, kakor je bilo včeraj objavljeno. Pričetek tekme je določen na 18.15 uro.

— Loveke kroge opozarjamo na ustavno občni zbor »Kluba ljubiteljev brakov« v četrtak dne 22. tm. ob 15. pop. pri »Šestici« na Dunajski cesti. Pripravljalni odbor.

— Turistovski klub »Skala«. V četrtak ob 20. v Narodni kavarni sestanek vsega članstva. Poroča in razpravlja se o pregledu gorskih poti in drugih naprav. Odbor.

Društvene vesti.

— Politično in gospodarsko društvo za šentpeterski in kolodvorski okraj opozarja svoje člane in prijatelje društva na svoj redni letni občni zbor, ki se vrši danes, 21. maja, ob 20. zvečer pri g. Bončarju, Sv. Petra cesta 41. O političnem položaju bo poročal g. dr. Žerjav. — K mnogobrojni udeležbi vabi odbor.

— Društvom v vednost! Da pride tudi on enkrat na vrsto, bo letos »Gospodarski Zvon« imel pred veselejšim dve stolnici in to vse veselejše dneve — na katerih se bodo — razum cvetlic, prodajali tudi narodni izdelki. Prosimo druga društva, ki imajo od drugih strani lepe vire, da to upoštevajo. »Gospodarski Zvon«.

— Društvo za gojitvev treznosti v Ljubljani je priredilo dne 18. tm. v žalni dvorji sklopičih predavanj. — Prihodnja večja predavanja se vrše 24. in 25. tm. v šmihelu pri Novem mestu in Mekinjah pri Kamniku.

— Udruženje vojnih invalidov v Ljubljani. V smislu sklepa seje izvršnega odbora v Ljubljani z dne 25. aprila t. se ima dne 25. maja vršiti izredni občni zbor ljubljanskih podružnic. Ker se vrši izredni občni zbor na poziv izvršnega odbora bo zboru predsedoval delegat izvršnega odbora glej čl. 35. pravil. Na dnevnem redu bo: 1.) Poročilo komisarja. 2.) Poročilo delegata izvršnega odbora. 3.) Volitev novega odbora. 4.) Volitev delegata na skupščino I. O. in kongresa. 5.) Skupščina. Člane opozarjamo, da bo imel pristop le oni, ki se bo izkazal z člansko knjižico, iz katere bo razvidno, da je do konca m. l. plačal članarino. Pred otvoritvijo občnega zbora se bo pobirala članarina od onih, ki jo še dolgujejo. Občni zbor bo v salonu restavracije pri »Levu« na Gosposvetski cesti in se prične ob 9. dopoldne.

— Kolo jugoslovenskih sester v Ljubljani ima jutri v četrtak 22. maja ob 16. redno odborovo sejo. — Akademsko društvo Jugoslovenskih tehnikov v Ljubljani se kar najtopleje zahvaljuje cenj. občinstvu, ki je s svojimi darovi o priliki njegovega cvetličnega dne pripomoglo do tako krasnega uspeha in upa, da mu ostane in nadalje naklonjeno v njegovem delovanju za napredek tehniške omladine. Istočasno se zahvaljuje vsem cenj. gospodim in gospodom, ki so s svojo poštvovalnostjo pripomogli, da je prireditve tega dne tako dobro uspela.

Drobiž.

• Doživljaji ameriškega letalca na polju okoli sveta. Kakor znano so Amerikanci kot Angliji pred kratkim opremili skupino letal za polet okoli sveta. Ameriški podpolkovnik Martin, ki ga je z letalom doletela neozgodina in je taval 11 dni v megli in v snegu, je poslal o dogodku poročilo vojaškemu departementu v Washingtonu. Poročilo veli: Letalo je dne 30. aprila kratko potem ko smo zapustili kraj Chignik na obrežju Tihinega oceana, zašlo v goste megle. Nenadoma pa je treščilo letalo z vso silo v neko skalnato steno. Stroj se je popolnoma razbil. Jaz in moj spremljevalec sva ostala nepoškodovana. Megla je zakrivala vse daleč naokoli in ni se dalo ničesar razločiti. S pilotom sva skušala priti do obrežja oceana, posluščujoč se kompasa, vendar je bilo vsled bleščavega snega in goste megle nemogoče odbrzditi smer. Končno sva se vrnila k razbitemu letalu in se ustavila udobno kolikor je pač bilo mogoče. Pritiskal je strahovit mraz in porabila sva krili letala kot kurivo. Noč dne 6. maja je bila strašna. Ob 4. zjutraj sva s pilotom letala dalje, vspretno ob reki. Ob 8. sva prispela v zapuščeno trapersko kočjo, kjer sva našla nekoliko hrane. Bila sva že tako ismučena in sestradana, da sva komaj stala na nogah. Vse prejšnje dni sva se prehranila s kondenziranimi jedili. Sebe opoldne sva naletela na jato divjih gosov, od katerih sva jih par ustrelila. Končno sva prispela v Fort Moller in bila sva rešena.

• Partijski satakarji in olimpijada. Radi olimpijskih iger prihaja v Pariz na tisoče tujcev in gostov iz celega sveta. Partijski satakarji imajo navado, da vsakemu gostu po obedu prižgo smotko. Dosedaj so to opravljali brezplačno. Od sedaj dalje pa nameravajo za to »naporno delo« računati 50 centimov.

Rešimo sokolski Tabor!

Od danes do sobote 24. maja

Othello

Tragedija v sedmih dejanjih po motivih

William Shakespeare

V glavnih vlogah sloviti in priljubljeni

3502

Emel Jannings, Werner Krauss, Ica v. Lenkeffy, Lya de Putti

Režija glasovitega

D. Buchowetzkega

Predstave vsak dan ob 3., pol 5., četrti na 8., 9. uri

Kino Ljubljanski dvor

Najnovejša poročila.

Pašić - Pribečevićeva poslovna vlada.

— Beograd, 21. maja. (Izv.) Danes dopoldne je bila seja ministrskega sveta. Ob 11. dopoldne je bil sprejet v avdijenci zunanji minister dr. Ninčić. Opoldne je Nj. Vel. kralj podpisal ukaz o imenovanju nove Pašić-Pribečevićeve vlade. V vladi so ostali vsi dosedanj ministri na svojih ministrskih portfeljih in isti državni podtajniki. Ni bilo nikakih osebnih niti resornih sprememb.

Kakor je izvedel vaš dopisnik, se izvrši delna rekonstrukcija te vlade pozneje na ta način, da se bodo počasi izmenjale nekatere osebnosti. Radi diferenc v radikalnem klubu je za sedaj izostala rekonstrukcija. Danes popoldne je prva seja nove vlade, na kateri se bo razpravljalo delovni vladni program in pa vprašanje sklicanja seje narodne skupščine. Krizo je torej smatrati za končano.

— Beograd, 21. maja. (Izv.) Pašić-Pribečevićeva poslovna vlada je danes ob 12.30 prisegla Nj. Vel. kralju Aleksandru I.

OPOZICIJONALNI BLOK NAPOVEDUJE LJUT BOJ VLADI

— Beograd, 21. maja. (Izv. Ob 12.30.) V parlamentu je bilo danes zelo živahno. Opozicijski blok je redigiral manifest na narod, ki izide, kakor je pričakovati, še danes na večer, ko je poslovna vlada nacionalnega bloka prisegla kralju. Vsebinska manifestacija še ni znana. Opozicijski blok zatrjuje, da je zelo ostra in da napoveduje ogroženo borbo opozicije proti nacionalnemu bloku in proti vladi. Za ta manifest vlada v političnih krogih gotovo zaničuje. Vsi računajo, da pride v skupščini do najostrejšega boja med obema taboroma.

KAJ PRIPOVEDUJEJO BLOKAŠKI LISTI...

— Beograd, 21. maja. (Izv.) Listi, ki stojijo blizu opozicijskemu bloku, širijo o situaciji in o bodočih načrtih Nikole Pašića najfantastičnejše vesti. — Predvsem trdijo, da vladna kriza ni odgodena do jeseni, marveč da izbruhne ponovno že v 20 do 25 dneh. Pašić je na sestanku z Marko Trifkovićem izdelal poseben načrt, po katerem bo postopala vlada v tekoči krizi. Po tem načrtu bo Pašić, čim nova vlada položi prisego, obohel in odide po okrevanju takoj v kopalnico. V tem času ga bo zastopal kot njegov namestnik Marko Trifković, ki je znan radi svojega neizprosnega stališča proti vsem prevratnim in protidržavnim elementom. Trifković bo nastopil z železno pestjo. V odsotnosti Pašićevi bi se naj sestala narodna skupščina, ki bi overovala radičevske mandate. Takoj po verifikaciji teh mandatov bi zopet izbruhnila kriza, ki bi jo radikali izrabili v to, da izsilijo volilni mandat. Ta kriza bi po Pašićevih načrtih izbruhnila v 20 do 25 dneh, v času, ko bi bil kralj na Bledu. Po istem načrtu bi se naj ministra zunanjih del, dr. Ninčića, iztisnilo iz kabineta. Njegov resor bi naj prevzel dr. Ninko

Perić, dr. Ninčić pa bi postal minister kraljevega dvora, dosednji minister dvora, Dragotin Janković, pa bi odšel na svoje mesto kot poslanik v Madridu. — Ni nam treba naglašati, da so vse te vesti tendenciozne prav tako, kakor zatrdila blokaškega tiska, da se je koalicijska med radikali in samostojni demokrati — razbila.

NARODNA SKUPŠČINA.

— Beograd, 21. maja. (Izv.) Ni še točno znano, kdaj bo prva seja narodne skupščine. Nekateri računajo, da v ponedeljek, drugi so mnenja, da že meden v soboto. V skupščino je prišlo danes veliko poslancev. Opozicijski blok je brzojavno pozval vse poslance v Beograd.

Kakšen bo dnevni red bodočih sej narodne skupščine, ni še gotovo. Razširjena je v parlamentu vest, da namestnik predlagati vladina večina dnevni red tak, da bi bila prva točka dnevnega reda — invalidski zakon. Sprejem tega zakona je nujen. Kralj je izrazil že ponovno željo, da se naj ta zakon kar najhitreje sprejme. Splošno so tudi vse stranke obvezane, da rešijo invalidsko vprašanje s tem zakonom.

Kot druga točka dnevnega reda bi bila verifikacija radičevskih mandatov. Po sprejemu teh dveh točk bi sledila zaključitev zasedanja in odgoditev do 20. oktobra t. l.

SMRT VODILNEGA ANGLEŠKEGA DIPLOMATA.

— London, 21. maja. (Izv.) Umrl je sir Goshen, bivši angleški poslanik v Berlinu pred svetovno vojno. Ko je poslanik Goshen l. 1914. izročil ultimatum Anglije nemški vladi, je takrat izrekel tedanji nemški državni kancelar Bethmann-Hollweg svetovnoznano krilato: »Nevtrinitetna pogodba z Belgijo pomeni — krpo papirja!«.

UMESTNA BRZOJAVKA POSLANCA DR. WILFANA.

— Trst, 21. maja. (Izv.) Zadnje čase so pričele razne politične oblasti in fašistovske organizacije pritiskati na občine v Julijski Krajini, da imenujejo Mussolinija za svojega častnega občana. Posl. dr. Wilfan je poslal na ministrskega predsednika umestno brzojavko, ki slove:

Obveščen, da se pritiska na občinske svete od strani izrednih komisarijev na prebivalstvo te dežele za podelitev častnega občanstva Vaši Ekselenci, si dovoljujem Vas opozoriti na neumestnost takšnega postopanja lokalnih činiteljev z ozirom na slovansko prebivalstvo, ne radi nasprotna proti osebi ali vladi Vaše Ekselence, nego ker to prebivalstvo, ko mu je v velikem delu vzeta občinska avtonomija, ne more slobodno izražati svojih čustev, in ko je globoko žaljeno v pravicah lastnega jezika, lastne kulture in lastnega življenja, a mučeno od ekonomskih težkoč, ne more biti navdušeno za sedanje razmere. Poklon Poslanec Wilfan.

PRESTOLNI GOVOR ITALIJANSKEGA KRALJA.

— Rim, 21. maja. (Izv.) Na današnji seji bo ministrski svet končno redigiral prestolni govor italijanskega kralja ob otvoritvi rimskega parlamenta. Govor vsebuje tri glavne dele. I. del govori o notranji politiki ter naglašja namen vlade za obnovo

miru in socialnega reda v državi. II. del govori o gospodarskem in finančnem položaju države. III. del govori o zunanji politiki, o reparacijskem problemu, o politiki Italije v Srednji Evropi in o odnosih napram državam Male antante.

— Rim, 21. maja. (Izv.) Kralj bo imenoval za predsednika senata Titttonija. Predsedstvi senata in zbornice se konstituirata dne 27. t. m.

NOV TRŽAŠKI TRGOVSKI PARNIK.

— Trst, 21. maja. (Izv.) V ladjedelnici sv. Marka je bila danes ob 11. dopoldne spuščena nova moderna trgovska ladja paroplovne družbe »Navigazione Libera Triestina« — »Edda«. Ime nosi po hčerki ministrskega predsednika Edi, ki je bila ladji kumica. Parnik ima najdaljšo dolžino 127 m, največjo širino 36.30 m in 12.800 tonaže. Stroji na turbine imajo 3000 HP. Hitrost 10 in pol vozla. Parnik je preskrbljen s hladilnicami, v katerih lahko transportira 3500 ton zmrznjenega mesa.

Borzna poročila.

ZAGREBSKA BORZA.

Dne 21. maja. Sprejeto ob 13.

Devize: Curih 14.335—14.435, Pariz 447.50—452.50, London 352.30—356.30, Trst 358.70—361.70, Dunaj 0.11364—0.11564, New York 80.30—81.30, Praga 238.50—241.50.

Valute: dolar 79.50—80.50, fr. — 356.

Efektii: 7 % inv. pos. 1921 67—67.5, 2½ % drž. rente za ratno štetu 140—141, Centralna banka 38.50—04, Hrv. esk. banka 133—134, Kreditna banka Zgb. 130—131, Hipotekarna banka 67—69, Jugobanka 118—120, Praštodion 915—920, Slavenska banka 115—120, Eksploatacija 120—125, Sečarana Osijek 1135—1150, Isis d. d. 59—60, Nihag 00, Gutman 870—900, Slaveks 375—395, Slavonija 100—102, Trboveljska 575—595, Union. paromlin 700—750, Vevče 170.

INOZEMKE BORZE.

— Curih, 21. maja. Današnja borza: Beograd 6.95, Praga 16.75, New York 564.50 den., London 24.62 bl., Pariz 30.40 bl., Milan 25.02 bl., Berlin 1.32 den., Amsterdam 211.—, Dunaj 0.00794, sr. tečaj.

— Dunaj, 20. maja. Devize: Beograd 870—874, London 310.000—311.000, Milau 3154—3166, New York 70.935—71.185, Pariz 3852—3868, Praga 2100—2110, Curih 12.585—12.635.

Valute: dinar 867—873, dolar 70.460—70.860, lira 3160—3180, lira 3160—3180, češka krona 2082—2098.

To in ono.

ČE JE SOVJETSKI FUNKCIJONAR ZALJUBLJEN

Pred sodiščem v Moskvi je bil končan te dni senzacionalen proces, v ospredju katerega je stal visok sovjetski funkcionar. Sodnik sovjetskega sodišča v Voronežu Kntasov se je zaljubil v lepo Ukrajinko Ireno Argovo, uradnico na istem sodišču. Ponudil ji je najljubše mesto v sovjetski birokratiji, če bi postala njegova hčubica. Devoljka pa je zahtevala, da se Kntasov loči od svoje žene in poroči njo, kar je sodnik odklonil z utemeljitvijo, da živi s svojo soprogo v najsrečnejšem zakonu. Ker se devoljka nikakor ni hotela vdati, jo je Kntasov odpustil iz službe. Ukrajni sovet pa je odpoved razveljavil in Irena Argova je bila zopet sprejeta v službo, mesto nje pa je bil odpuščjen Kntasov. Nekega dne pa je Kntasov počakal devoljko pred sodiščem in jo ustrelil. Pred moskovskim sodiščem je bil obsojen na 10 let ječe in na izgubo meščanske časti.

NEKAJ O ZEMLJI.

Naša mala zemeljska obla hrani v sebi toliko skrivnosti, da jih tudi bodoče generacije najbrž ne bodo mogle razvozlati. Ako se ozremo na veliki Tihni ocean, posejan z nešteto inšitimi otoki in otoci, moramo nenehno vprašati, da-li so bili ti otoki večno tako pustni in neobljubljeni kot danes? Dose, da je vladalo splošno prepričanje, da je temu tako, a najnovejša raziskovanja profesorja Maksimiljana Browna dokazujejo, da teorija o nekem propadlem kontinentu v sredini Pacifika ni neosnovana. Profesor Brown opira svoje smele trditve na raziskovanja Eastern Islanda, samotnega otoka v Pacifiku. Po njegovi teoriji se je nahajala okoli Eastern Islanda pred štirimi ali petimi tisočletji suha zemlja, ki pa je izginila s površine radi neke ogromne poplave, splojene s potresom. To domnevo potrjujejo razni ogromni spomeniki, najdeni na Eastern Islandu. Našli so velike izklesane doprsne kipe, dalje mnogo primitivnega orodja, ki so ga rabili prebivalci izginulega carstva, in celo kipe z rdečimi klobuki na glavi, izdelani iz neke mehke vrste vulkanskega kamna. Eastern Island gotovo ni bil posebno obljuben, ker ima samo 50 kvadratnih milj površine in danes biva na njem samo 300 domačinov ter par belokozocev. Otok je nerodovit in, ker primanjkuje humusa, istotako ni na otoku nobene reke in je voda na njem prava redkost. Profesor Brown je prepričan, da je odkrite spomenike izdelovalo mnogo tisoč ljudi, ki so prihajali na današnji Eastern Island mogoče iz krajev njegovih propadlih delov, ali pa iz bližnjih otokov, ki so sedaj že tudi izginili. Vsekakor pa je moralo na Islandu obstajati veliko carstvo, o slavi katerega pričajo danes edino še ti tisočletni spomeniki.

Darila.

— Uprava našega lista je prejela Din 200 katere je daroval g. Valentin Sever, Jugoslovenski Matiči za neodrešene Primorce in Korosce.

Cepilo zoper starost.

Milostiva!

Svoj čas so imeli zoper starost take mlane — na enem koncu so vanj vsipali stare ljudi, tako rekoč skarte, na drugem koncu so ven prihajali fantiči, deklice, sama cvetoča mladost, in je to zgodovinsko, drugače ne bi bilo naslikano v muzeju na končnici.

Zdaj imajo namesto mlina ruskega doktorja in profesorja. Voronov mu je ime, in starih ljudi več ne melje, nego vzame opico, opici vzame žlezo in jo vcepi stari škarti in se stara škarta pri tej priči pomladi — tako postane mlada, da bi lahko bila svojo lastni sin!

O, milostiva, na uho mi je prišla pretresljiva vest, da Vas je bolel otiščanec in ste obupavali in ste delali testament: Vaša zadnja volja je bila, da Vas na mrtvaški oder položijo v lakastih čreveljkih z visoko visokimi podpetniki in v flornogavicah, drugače da ne marate v hladni grob!

O, milostiva, bolela me je ta vest, pustite mrke misli! Rajši si dajte cepiti opico! Prelepo poje življenje!

In povejte še Vašemu gospodu soprogu, tistemu verižniku, da njemu tudi

ne bi škodovalo kake pol gorile, njegov nos ima že mlade! Pa ne vem, ali jih ima samo od let ali so tudi od vina in božje milosti. Nekateri trdijo, da se dobe mladi na nosu od skrbi; ti, ki to trdijo, vsi imajo take nosove.

Pa kakorkoli, opičja žleza je jako imenitna reč ne le kar tako, nego tudi sploh. Namreč imenitno je dejstvo, da človeka pomlaja opičja žleza. — Človek se prehitro stara! Zakaj se stara prehitro? Samo od prevelike učenosti in modrosti! In tedaj in zato mora človeku priti na pomoč božja stvar, katera nima bozne učenosti, človečeje in modrosti, nego ima še svoje nepokvarjene pragozdne nagone, in ta božja stvar lepó da semkaj svojo žlezo in ozdravi človeka in ga pomladi.

Kajti je vsa naša modrost in učenost prav za prav le nevarna bolezen in bi brez nje ljudje bolj dolgo živeli. To je tista resnica!

Te resnice nisem iznašel jaz — če bi jo bil iznašel, bi bila figo vredna, to dobro vem. Nego jo je iznašel znamenit učenjak, ves svet je poln njegove slave, še naši listi so poročali o njem in sem že vedel, kako se piše — Plehšmit ali tako nekako.

Ta učenjak pravi: kadar dospe kak narod do vrhunca kulture, pa je z njim amen in konec in narod zapade! — Ta resnica je jako žalostna! Posebno za rodoljuba, Rodoljuba davi bridka skrb o bodočnosti naroda, jemlje mu veselje za kulturno delo, strahoma se vprašuje, kaj bo jutri. N. pr. sem bil že trdno sklenil, da bom spisal Maeterlinkovo Modro ptico, to je jako globoka reč in poetična in ni nič za Vas, milostiva! Pa mi sedaj ne da srce, da bi jo resnično spisal, kajti bi pomenila nezasiščen napredek na polju naše kulture. Tak napredek bi le požuril smrt milemu našemu plemenu — piše oni znameniti Kupferšmit.

To moramo vedeti, pa bomo z drugačnim očesom gledali tudi Beograd. Naši preveč zabavljajo Beogradu in mu očitajo njegov Balkan. Balkan je velik hotel, ki se po njem imenuje vsa zemlja od Beograda doli do morja, in ni tamkaj vse v redu, ne v zemlji ne v hotelu — to je res! Pa naši radi očitajo Beogradu, da hoče tiste razmere razširiti tudi na naše kraje in da bo tako upropastil našo visoko kulturo!

Ti očitki niso pravični. Naši ljudje premalo bero in niso iz-

obraženi in potem ne razumejo stvari. V Beogradu so drugačni, tam so brali onega Kupferšmita ali Pleh — in so ga razumeli, pa nas tudi ljubijo in drugega nimajo v mislih, nego da nam vcepijo zdravilne žleze pragozdne in tako podaljšajo življenje našj kulturi.

Mi Slovenci smo na jako izrednem vrhuncu kulture, od samega vrhunca že gagamo in nam neizogibno grozi propast in razsulo. Pa nam je priskočil v pomoč Beograd in nam je vcepil kuluk in bi si bili s kulukom podaljšali življenje vsaj za petdeset let, ako ne za več.

Zalibog so kuluk zopet ukinili! Pa naj so ga ukinili, nam vendar ni treba obupati, kajti nam nudi naklonjeni Beograd bogatega nadomestila za kuluk, vsak dan drugega, da se lahko kregajo profesorji, in je jako dobro znamenje, kadar se naši profesorji kregajo.

Če je človek izobražen, vse to razume, in ga ne sme boleti n. pr. takšni zakon in da so v dvanajstih kazenskih določbah, v kazenskem zakonu pa da je recept za golaž. Vse to ni drugega nego so zdravilne žleze in mladost in zanesljivo jamstvo za dolgo življenje. In sem se sedale spomnil, da onemu Kupferšmitu ni ime Plehšmit, ampak se pravilno piše Spengler.

No torej! Tudi Vaš gospod soprog, milostiva, tisti verižnik, vedno zabavlja na Beograd, češ koliko ga tam stanejo intervencije!

Gospod soprog naj bo kar lepo tih in zadovoljen, drugod bi ga bili že davno obesili — tega mu ni treba praviti! Intervencije so vendarle cenejše kakor vislice in čim dalj ne bodo odpravljene intervencije, tem dalj mu bo cvetela trgovina!

Zdi se mi, Vašemu gospodu soprogu ni prav, da mu pravim verižnik. Izgovarja se, da je protokoliran trgovec. Pa sem vprašal prijatelja Bušeta, ki pomaže pisati na sodniji, in je dejal, da na sodniji nikogar ne vprašajo, ali je verižnik ali ne, nego ga protokolirajo, da je le biljež plačan. Na sodnijo naj se nikar ne sklicuje gospod soprog.

Veste, milostiva, kaj me najbolj jezi? Vaš soprog, ki je taka govedina, on ima srečo in je verižnik, jaz pa nisem!

Ali ni to krivica? Pa sami recite, ali ni! In mu sporočite, da se mu klanjam, kakor se klanjam Vam.

Vaš vdani

Fr. Z.

Teod. Korn, Ljubljana
Poljanska cesta št. 3.

Krovec, stavbni, galanterijski in okrasni klepar. Instalacije vedvodov.

Poprava strojevodov. Kopeljske in klesarske poprave

izdelovanje posod iz pločevine za firme, barvo, lak in med vsake velikosti kakor tudi posod (škafle) za konzerve.

Abadie
Glavna zaloga cigaretnega papirja in vseh vrst ovojnega papirja.

A. LAMPRET,
Ljubljana, Krekov trg 10

3338

BRACA PEC DALI (SLAVONIJA)
povsem zrela na skladišču

1. zimsko salama

Zdravilišče Gleichenberg, (Štajersko).

Postaja Feldbach. Sezija maj—oktober.

Sijajni zdravilni uspehi pri bronhialnih katarih, gripi, naduhi, emfizemu!!!, srčnih boleznih!!! i. t. d.

Močne, prirodne ogljikoviste kopeli, inhalacije, pnevmatične celice, svetlobne kopeli i. t. o.

Cena penziona od Ka 50.000— na dan naprej.

2663 Pojasnila: Zdraviliščna komisija, Gleichenberg.

Naznanilo. 3486

Naznanjam cenj. damam, da bo v ponedeljek,

dne 26. maja v hotelu Union od 9.—12. dopoldne

in od 2.—6. popoldne razstava pariških in dunajskih modelov.

Salon „Marie-Louise“ — Velebit-Sernez

Se vedno 3333

10 do 20 % popusta

A. Šinkovec nasl.

K. SOSS, Ljubljana

Mestni trg št. 19.

Ravnokar došli:

Specijalni zemljevidi 1:75.000

vse Gorenjske oziroma vse Slovenije

Priporočila

Narodna knjigarna, Prešernova u. 7.

Tvornica perila

A. RAŽEM CO

LJUBLJANA, Zabjak št. 3

se priporoča cenjenim trgovcem za

nakup moškega perila v največji

izbiri. Na zalogi ima vedno vse vrste

moških srajc, spodnjih hlač, spalnih

srajc, ovratnikov itd. itd.

2809

Trboveljski premož
in drva dobavlja

Družba ILIRIJA

Ljubljana, Kralja Petra trg 8

Plačilo tudi na obroke.

Telefon 220 272

„Color“

najboljša, neškodljiva BAR-

VA ZA LASE.

Glavna zaloga drogerija A.

KANC, Ljubljana. — Raz-

pošilja tudi po pošti. 2922

Danijel Zupanc

zlatar

Ljubljana, Wolfova ulica 6

priporoča svojo okusno zalogo

ur, zlate in srebrne veri-

žice, kakor obeske itd. za bir-

manska darila po jako nizkih

cenah. 3491

STEZNIKE

(moderce)

po životni meri priporoča

Anna Hutter

Dunajska cesta 6-II

v hiši lekarnar Piccoli.

Blagajničarka 3469

starejša, za točilnico (Schank-

kassierin) se išče za restavracijo

na državnem kolodvoru v

Zagrebu z absolutno zmožnostjo

v stroki in dolgotrajno prakso.

Dnevna službena doba je zjutraj

od 3. do 9. in popoldne od 3. do

6. Plača po dogovoru. Stanovanje

in hrana v hiši. Nastop takoj.

Lep črn premož 3438

s 4000 do 5000 kalorij franko

Ormož, tona po 300 Din,

prodaja Slovenska pro-

mogokopna družba z o. z.

v Ljubljani, Wolfova ulica 1.

Vabilo 3494

na

izredni občni zbor

Posojilnice v Trebnjem

ki bo

v nedeljo 1. junija 1924

o pol devetih dopoldne

v zadržani pisarni.

Dnevni red:

1. Sprememba pravil.

Načelstvo.

Za odgovore uprave
naj se priloži
1 dinar. Plačuje se
vneprej.

Službe

Pletilka,

izurjena, se sprejme. —

Miklošičeva cesta 18. 3481

Pletarje

sprejema in daje pletar-

sko delo na dom — Ple-

tarna v Strnišcu r. z. z.

o. z., Slovenija. 3442

Natakarica,

mlada, pridna in poštena,

se takoj sprejme. — Go-

stilna Narodni dom, Ko-

njice, Štajersko. 3497

Kuharica,

samostojna, po možnosti

s takojšnjim nastopom —

se išče. — Ponudbe z za-

htevo plače na: Lekarnar

G. Proche, Brčko, Bos-

na. 3439

Vrtnarja

(samca) večjega vsako-

vrstnega dela ter šopkov

in vencev, sprejemem ta-

koj. Plača po dogovoru.

Meula, vrtnar, Pobrežje,

Nasipna 1, Maribor. 3490

Dva vajenca

se sprejemata za takojšnji

nastop. Hrana in stanov-

vanje v hiši. Učna doba

tri leta. — Fran Šramček,

stavbni in okrasni klepar,

inštalater in kotlar, Tržič.

3466

Gozdar

z večletno prakso v drž.

gozdni upravi išče pr-

merno zasebno gozdarsko

službeno mesto kot revir-

ni gozdar. — Naslov po-

ve uprava »Slovenskega

Naroda«. 3485

Skladiščnika,

popolnoma večjega v

elektrotehniški stroki —

sprejme večje industrijs-

sko podjetje. — Ponud-

be pod »Elektro-skladiš-

nik/3474« na upravo »Sl.

Naroda«. 3484

Slovita zagrebška vele-

trgovina s papirjem in

pisarniškimi potrebščinami

išče proti dobri pro-

viziji po vsej Sloveniji

dobro uveljavljeno.

solidnega poštenika.

Cenji, dopisi naj se z na-

vedbo referenc vred poš-

lejo v Zagreb I, poštini

pretinac 34. 3495

IVAN ZAKOTNIK

LJUBLJANA

Dunajska cesta 46

Telefon 379 mestni tesarski mošter

Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe, ostrešja za pa-

late, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stroji, razna tla,

stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje itd

Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

Parna žaga.

Tovarna furnirja.

MALI OGLASI

Cena malih oglasov
vsaka beseda
50 para. — Najmanjše
pa Din 5—

Kuharico,

izurjeno, dostojno in

marljivo osebo, ki zna

dobro kuhati ter je volja

na opravljanje ostale hišne

posle zajedno s sobarico,

išče družina brez otrok

v Karlovc. Nastop čim-

preje. — Pisemne ponud-

be s prepisom spricelval

takoj na: Margit Fröh-

lich, Karlovac. — Ravna-

nje in plača je do 3496

Prodaj

Krasna spalnica,

nova, kompletna, iz češ-

kevega lesa, se ceno

proda. — Naslov pove

uprava »Sl. Narod«. 3436

MLade lovске resaste

ptičarje,

poležene dne 1. aprila t. l.

prodaj. — Mekinda, No-

vi Vodmat št. 62. 3420

Klobase,

fine, suhe, radi opustite

obrata v večji množini

na prodaj. — Naslov po-

ve uprava »Slovenskega

Naroda«. 3498

Okrogla peč

(skoraj nova) in otroški

klobučki ceno naprodaj.

Naslov pove uprava